

**Projekt „Prostitutsiooni kaasatud naiste sh inimkaubanduse
ohvrite integratsioon legaalsele tööturule”**

Koolitusmaterjal noorsootöötajatele

**Materjalid seadsid kokku: Katri Eespere, Ave Szymanel,
Lianne Ristikivi, Marika Markus**

Tallinn 2006

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Prostitutsioon	4
Prostitutsiooni põhjused.....	4
Sotsiaalne tõrjutus.....	4
Varasem vägivallakogemus	5
Nõudlus prostitutsiooni järele	5
Traditsioonilised soorollid ja sooline ebavõrdsus.....	7
Prostitutsiooni normaliseerimine	8
Prostitutsiooni seos inimkaubandusega	9
Prostitutsiooni levik Eestis.....	10
Eesti õigusaktid.....	11
Prostitutsiooni tagajärjed	13
Tagajärjed üksikisiku tasandil.....	13
Tagajärjed laiema ühiskonna tasandil.....	14
Kokkuvõte.....	15
Noorsootöö.....	17
Prostitutsiooni ennetamine läbi teavitamise nõustamise süsteemi.....	19
Informatsioon.....	19
Infootsing	19
Infootsingu liigid.....	19
Noorteinfo	20
Teavitamine ja nõustamine	21
Kirjandus:.....	22
Prostitutsiooni ennetamine laagris	23
Laagri kui noorsootöö meetodi sobivus prostitutsiooni ennetamiseks	23
Noorsootõtaja kui laagrikasvataja ennetustöö läbiviija rollis	24
Laager on meetod noorsootöös	25
Prostitutsiooni esmatasandi ennetamine laagris.....	26
Laagri keskkonna turvaliseks muutmine	26
Eakaaslaste grupi kaasamine.....	28
Reageerimine seksuaalsele kiusamisele.....	28
Teise tasandi ennetustöö laagris	28
Sotsiaalse võrdlemise võimaluste loomine	29
Toetava võrgustiku pakkumine.....	29
Suunamine eneserefleksioonile.....	30
Seikluskasvatus prostitutsiooni ennetustöös	31
Mõned tarvilikud sammud:	32
Seikluskasvatuse olemus.....	33
Juhendaja töö grupiga	34
Ohud seikluskasvatases ja nende ennetamine:	35
Kasutatud materjalid:	35
Viidatud kirjandus.....	36
Lisad.....	39

SISSEJUHATUS

Prostitutsioonist on Eesti ühiskonnas hakatud viimasel ajal üha rohkem rääkima. See on teema, mis ei jäta kedagi ükskõikseks. Lähenemised prostitutsioonile varieeruvad seksiäri aktiivsest õigustamisest kuni moraalse hukkamõistu ja ignoreerimiseni. Sisuliselt puudub ühiskonnas üksmeel, kas tegemist on tõsise sotsiaalse probleemi või inimese vaba valikuga, kaasaegse orjakaubanduse või tavapärase tööga.

Kui alles suhteliselt hiljuti puudusid Eestis prostitutsiooni kohta empiirilised andmed, siis nüüdseks on valminud esimesed sotsioloogilised uurimused, mille tulemused on võimaldanud saada põgusa ülevaate prostitutsioonimaailmas toimuvast. Läbi viidud uurimused näitavad, et prostitutsiooniäri on täis muserdatud vaimu ning rikutud tervisega inimesi, kelle jaoks oma keha müümine ei ole olnud vaba valik. See on olnud jääkvalik – otsus, kus valida oli üksnes halva ja veel halvema vahel. Uurimuste tulemuste kohta saate täpsemat infot peatükist “Prostitutsiooni levik Eestis”.

Käesolev käsiraamat püüab purustada müüte, mis prostitutsiooni teemat ümbritsevad. Käsiraamatu esimeses osas saate ülevaate prostitutsiooni põhjustest ja tagajärgedest, prostitutsiooni seosest inimkaubandusega, prostitutsiooni levikust Eestis ning olulisematest õigusaktidest Eesti õigusruumis. Teoreetiline osa pakub teadmisi, mis aitavad prostitutsiooniäri tegelikkust paremini mõista ning seeläbi aidata oma töös kaasa prostitutsiooni ennetamisele.

Käsiraamatu teine osa annab praktilisi tegutsemisjuhiseid, kui puutute oma töös kokku prostitutsiooni kaasatud isikute või potentsiaalsete riskigruppidega – mida teha, kuidas neid aidata, millist käitumist vältida jne.

Käsiraamat on valminud ühe osana EQUAL programmi projekti „Prostitutsiooni kaasatud naiste, sh inimkaubanduse, ohvrite integratsioon legaalsele tööturule“ raames.

PROSTITUTSIOON

PROSTITUTSIOONI PÕHJUSED

Prostitutsiooni nimetatakse sageli maailma vanimaks ametiks pidades seda väidet justkui õigustuseks, et prostitutsioon on ühiskonna toimimiseks vajalik. Palju vähem mõeldakse sellele, et kuigi prostitutsioon on väga vana nähtus, on sama vanad ka põhjused, mis seda tingivad ja taastoodavad. Seetõttu on ilmselt täpsem öelda, et meeste poolt domineeritud maailmas oli ja on prostitutsioon paljude mehe, isa, venna või muu ülalpidajata naiste jaoks ainuke võimalus ellu jääda.¹ Niisiis peaksime oma tähelepanu pöörama mitte prostitutsiooni vanusele, vaid pigem põhjustele, mis aastasadu on võimaldanud sellele kaasaegseks orjakaubanduseks nimetatud nähtusel toimida.

Prostitutsioon on nähtus, mida põhjustavad ning taastoodavad väga erinevad omavahel seotud tegurid. On teada, et paljud sotsiaalsed tingimused suurendavad prostitutsioonile kaldumise tõenäosust: vaesus, kodutus, uimastisõltuvus, sooline ebavõrdsus, sooline ja rassiline diskrimineerimine, seksuaalse-, füüsilise- ja psühholoogilise vägivalla kogemine.² Naisi, kes ei leia endale kohta tööturul ja kelle isiksus on varasema vägivalla tagajärjel hävitatud, on seksiärisse värvata väga lihtne.³

Sotsiaalne tõrjutus

Naised on oma sotsiaalmajanduslikult positsioonilt Eestis meestest halvemas olukorras. Naiste sissetulekud on väiksemad kui meestel, naised töötavad ülekaalukalt tööturu madalapalgalistel töökohtadel, naiste majanduslik kindlustatus on oluliselt väiksem meeste omast. Naiste hulgas esineb rohkem ajutise lepinguga töötamist, pikaajalist töötust või tööturust kõrvale tõmbumist. Naistel on suurem tõenäosus kui meestel olla üksikvanem või hoolitseda eaka või puudega pereliikme eest, mis mõjutab nende sissetuleku teenimise võimalusi ning sotsiaalset kaitset.⁴ Selline olukord ei ole iseloomulik mitte ainult Eestile, vaid tervele maailmale. Sellest tingituna on hakatud rääkima vaesuse feminiseerumisest – see tähendab, et vaeseid naisi on maailmas rohkem kui vaeseid mehi ning nii naiste ootused sissetulekutele kui ka reaalsed sissetulekud on oluliselt väiksemad kui meestel.

Eesti tööturul on riskirühmadeks eelkõige noored, pikaajalised töötud, puuetega inimesed, mitte-eestlased, kes ei valda eesti keelt, ning madala haridustasemega ja üle 45- aastased tööotsijad. Mitte-eestlaste töötuse määr on ligi kaks korda kõrgem kui eestlastel, vastavalt 15,2% ja 7,3%. Noortest on kõige raskem tööturuga kohaneda Ida-Virumaa noortel.⁵ Peamiseks takistuseks töö leidmisel on eesti keele mitteoskamine ning elukoht kõrge töötusega piirkonnas.⁶

Tööd otsivate (noorte) naiste hulk on väga suur ning paljud neist tunnevad end nii lootusetult, et on valmis vastu võtma igasugust tööd, mis mingisugustki sissetulekut võimaldab pere toitmiseks. Lisaks majanduslikule kitsikusele mõjutab töö puudumine

¹ Elias, Bullough, Elias, Brewer (1998); lk. 24

² Ekberg (2004); lk. 6

³ Pettai, Kase, Proos (2006); lk. 12

⁴ Sotsiaalse kaasatuse riiklik tegevuskava 2004

⁵ <http://www.eni.ee/et/bibliograafia/uuringudeestis/tooturg/Noortettus>

⁶ Sotsiaalse kaasatuse riiklik tegevuskava 2004

negatiivselt ka enesehinnangut ja psüühilist seisundit. Sellises olukorras inimest on kerge manipuleerida prostitutsiooni kasuks otsustama.

Määravateks teguriteks on veel madal haridustase ja madal enesehinnang. Hariduse vähene väärtustamine, soovimatus või ka võimaluste puudumine oma isiksuse arendamiseks ja võimete väljaarendamiseks vähendab märgatavalt naise võimalusi leida teistsugust võimalust elatist teenida. Sama olulist rolli mängib siin ka madal enesehinnang: prostituut saab üldjuhul sellisest naisest, kes on veendunud, et ta ei kõlbagi millekski muuks ega väärigi paremat saatust.⁷

Varasem vägivallakogemus

Erinevates riikides läbi viidud uurimused on päevavalgele toonud tõsiasja, et prostitutsiooni kaasatud naised on varases lapsepõlves sageli olnud väärkohtlemise ohvrid või näinud seda pealt.

5 riigis läbi viidud uurimus näitas, et prostituutidena raha teenivatest oli ränka (seksuaalset) vägivalda kogunud juba enne prostitutsiooniärisse sattumist. 57% oli seksuaalselt ning 49% füüsiliselt kuritarvitatud. 32% uurimuses osalenutest oli esimeseks seksuaalkogemuseks vägistamine. 26% oli esimene seksuaalkogemus täiskasvanud sugulasega ja 16% täiskasvanud perekonnatuttavaga. 27% esmane seksuaalkogemus oli vähemalt 5 aastat vanema inimesega.⁸

Ka Eestis 2005. aastal läbi viidud uurimus näitas, et prostitutsiooni kaasatud naised on lapsepõlves kogunud vägivalda nii kodus kui ka väljaspool kodu. 49% prostituutidest kogesid kodus psühholoogilist (solvamine, alavääristamine, mõnitamine, ähvardamine), 29% füüsilist (löömine, peksmine, füüsilise valu tekitamine) ja 5% seksuaalset (vägistamine, vägistamiskatse) vägivalda. Väljaspool kodu oli 65% kogunud psühholoogilist, 34% füüsilist ja 15% seksuaalset vägivalda. Kõige vägivaldsemad olid vastanute suhtes olnud koolikaaslased ja tuttavad poisid, aga ka isa ja ema.⁹

Sageli on prostitutsiooni ohvrite puhul tegemist omalaadse vägivalla spiraaliga, mille algus on varases lapsepõlves ning jätkub terve elu. Eelnevast tuleneb aga negatiivne suhe iseendasse, kujuneb vastav arusaam seksuaalsusest ja mehe-naise suhetest. Muidugi ei satu kõik varase vägivallakogemusega naised prostitutsiooniärisse, kuid samas on üsna ilmne, et tüdrukul, kelle esimeseks seksuaalkogemuseks on vägistamine või intsest, ei kujune normaalne arusaam seksuaalsusest, kui ta ei saa õigel ajal abi. Ja abivõimalused on paraku paljudele kättesaamatud.

Nõudlus prostitutsiooni järele

Nõudlust prostitutsiooni järele võib vaadelda kolmest aspektist:

Nõudluse primaarne tasand – mehed (ja mõnikord ka naised), kes ostavad naistelt, lastelt ja meestelt seksi. Ilma primaarse tasandi nõudluseta ei eksisteeriks prostitutsiooni.

Nõudluse sekundaarne tasand – siia kuuluvad seksitööstusest kasu saavad isikud (bordelliomanikud, vahendajad, taksojuhid, inimkaubitsejad, korrumpeerunud ametnikud jt), kes teenivad prostitutsioonist ning inimkaubandusest majanduslikku kasumit. Nende ülesanne on pakkuda seksi osta soovivatele inimestele “kaupa”.

⁷ Kase (2002); lk. 5

⁸ Farley, Baral, Kiremire, Sezgin (1998); lk 405-426

⁹ Pettai, Kase, Proos (2006); lk. 10

Enamasti on tegemist rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse võrgustikesse kuuluvate inimestega.

Nõudluse tertsaarne tasand – siia kuulub kultuur, mis normaliseerib prostitutsiooni ning inimkaubandust. Prostitutsiooni ja teiste seksiaari liikide presenteerimine ilustatud kujul meedias mõjutab inimeste hoiakuid, teadmisi ning arusaamu seksitööstuse suhtes. Väga sageli kujutatakse meedias prostitutsiooni n.-õ ohvriteta kuriteo või tavalise tööna, jättes kõrvale seksitööstuses esineva vägivalla ning prostituutide stigmatiseerimise ühiskonna poolt.¹⁰

Käesolevas käsiraamatus pöörame peamiselt tähelepanu nõudluse primaarsele tasandile – prostituutide klientidele, kellest on prostituutidega võrreldes palju vähem räägitud. Väga sageli arvatakse, et prostituudi juurde lähevad mehed, kes mujalt seksi ei saa. Samuti viidatakse tihti meeste füüsilistele vajadustele, mis nõuavad rahuldamist. Erinevad uurimused aga näitavad, et eelnevalt mainitud arusaamad on liiga kitsalt piiritletud ega ole kooskõlas tegelikkusega.

Sven-Axel Månssoni 1996. a läbi viidud uurimus väitis, et seksi ostavad pigem need mehed, kellel on palju sekspartnereid.¹¹ Prostituuutide teenuseid tarbivatel meestel on sagedamini probleeme suhete hoidmisega vastassugupoolega – nende hulgas oli rohkem lahtusi ja lõhutud kooselusid. Uurimusest selgus, et väga vähesed mehed mainisid seksivajadust prostituudi juurde minemise põhjusena.

Sotsioloog Jari Kuosmanen jt uurisid seksi ostjaid Rootsis.¹² Uurimuse põhjal jagati kliendid viieks grupiks: superklientideks, läheduse vältijateks, täiendajateks, läheduse igatsejateks ning kõrvaleheidetuteks. Kõiki neid iseloomustavad erinevad motiivid, miks nad prostituutidelt seksi ostavad. Näiteks superklientide puhul on tasulise seksi tarbimine muutunud osaks elustiilist ning harjumustest. Läheduse vältijad soovivad eelistada prostituute, kuna nende puhul ei ole karta edaspidiseid kohustusi ega emotsionaalseid sidemeid. Täiendajate peamiseks motiiviks prostituutide teenuse tarbimisel on oma seksuaalelu rikastamise ja täiendamise soov. Tasulise seksi tarbimine on nende arvates ohutum ja ausam kui armukese soetamine. Prostituuutidelt seksi ostmist ei liigita nad lähisuhtepartneri petmiseks. Läheduse igatsejad on väga madala enesehinnanguga ning sellest tulenevalt on neil raskusi naistele lähenemisega. Prostituuutidelt ostavad nad pigem lähedusetunnet kui seksi. Kõrvaleheidetud on samuti madala enesehinnanguga, kuid nendel puuduvad ka igasugused varasemad seksuaalkogemused peale prostitutsiooni. Sageli on nad arvamusel, et ükski naine ei tahakski nendega suhelda ilma, et nad selle eest raha maksaks. Prostituuutide teenuste tarbimine on nende jaoks justkui reaalsusega leppimine – loobumine oma unistusest seksida “tavaliste” naistega.

Erinevate uurimuste põhjal võib prostituutide klientide motiivid kokku võtta järgmiselt:

- soov teatud tüüpi seksuaalkogemuse (nt oraalseks) või seksuaalelu rikastamise järele;
- soov seksida teatud füüsiliste omadustega inimesega (nt teisest rassist, teatud välimusega);
- riskantne ja keelatud käitumine tundub erutav;
- soov vältida kohustusi ja emotsionaalset seotust;

¹⁰ Hughes (2004); lk. 2-3

¹¹ Månsson (1998); lk. 240

¹² Sandell, Pettersson, Larsson, Kuosmanen (1996)

- raskused kontaktide, tavapärase suhte loomisel;¹³

Niisiis näeme, et põhjuseid, miks peaaugjalikult mehed prostituutide teenuseid tarbivad, on märksa rohkem, kui tihti arvatakse. Olulisel määral mõjutab meeste valikuid ka ühiskond ning selles levinud väärtused. Kui naisi presenteeritakse reklaamitööstuses ja meedias seksiobjektide ning kaubana, juurduvad sellised hoiakud ka paljudes meestes ning muudavad naise keha ostmise tavaliseks tarbimise aktiks.

TRADITSIOONILISED SOOROLLID JA SOOLINE EBAVÖRDSUS

Asjaolu, et prostituudid on valdavalt naissoost ning seksi ostjad meessoost, on seotud soolise ebavõrdsusega ühiskonnas ning hoiakutega sellesse. Ühiskond esitab meestele ja naistele väga erinevaid ootusi ning muudab nad seeläbi ebavõrdseteks.

Selleks, et mõista, kuidas on omavahel seotud traditsioonilised soorollid ning prostitutsioon ja inimkaubandus seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil, vaadeldgem pisut lähemalt, milliseid ootusi traditsioonilised soorollid meestele ja naistele esitavad.

Traditsiooniline meheroll ootab mehelt pere ülalpidamist, orienteeritust karjäärile ja eneseteostust kodust väljaspool. Traditsiooniline naiselikkus aga hõlmab majanduslikku sõltuvust, ülalpeetava rolli ning orienteeritust perele ja lastele. Mees ja naine näivad olevat justkui teineteise vastandid, kus üks on juhtival positsioonil ning teine sõltuv ja alluv. Ka ootustes seksuaalsusele näeme sarnast vastandlikkust – meestelt eeldatakse seksuaalsuhetes aktiivsust, naistelt passiivsust.

Esmapilgul võib paljudele tunduda, et mis selles siis halba on, kui mees ja naine omavahel kohustused ja rollid ära on jaganud. Tegelikuses ei ole me oma otsustes nii iseseisvad, kui sooviksime; väga suurt mõju omavad ühiskonnas levinud hoiakud, stereotüübid ja traditsioonid. Lihtsustatuna näeb see välja nii, et ühiskondlikud tõekspidamised ja hoiakud suruvad meid paindumatusse vormi sõltumata meie tahtest ning normist kõrvalekaldeid käsitletakse hälvetena ning neile rakendatakse sanktsioone.

Olukord, kus mehi ja naisi sotsialiseeritakse olema üksteise vastandid, toovad kaasa soolise ebavõrdsuse, mis toob kaasa negatiivsed tagajärjed nii meestele kui naistele.

Soolise ebavõrdsuse otsesteks tagajärgedeks on:

- traditsiooniline tööjaotus (tööturu jagunemine “meeste töödeks” ja “naiste töödeks”)
- naisi vähem väärtustav värbamis- ja palgapoliitika (naiste palgad on madalamad kui meeste palgad)
- naiste vähene esindatus otsuste tegemisel nii poliitikas kui majandusvaldkonnas
- meeste lühem eluiga ja riskikäitumine
- meeste väiksem osalus perekohustuste täitmisel
- poiste suurem väljalangevus põhikoolist
- meeste kõrgem suitsiidide arv

¹³ Weitzer (2005)

Soolise ebavõrdsuse negatiivseid mõjusid võiks loetleda veelgi, kuid olulisem on mõista, et traditsioonilised soorollid nõuavad nii meestelt kui naistelt väga kõrget hinda. Enamik uimastitarvitajatest on mehed, enamik kurjategijatest on mehed. Meeste keskmine eluiga on naiste omast märksa lühem. Traditsiooniline naiseroll muudab naise alluvaks, sõltuvaks, abituks olendiks, kellel pole võimu ega otsustamisvõimet. Ja siit võibki näha otsest seost, miks prostituutideks on enamjaolt naised ning ostjateks mehed. Tegemist ei ole indiviidi tasandil peituva iseärasusega, vaid üldkultuuriliste omadustega, mille on loonud traditsioonilised soorollid.

Mõelgem hetkeks, millised on enamik prostitutsiooni kaasatuid. Tegemist on paljuski traditsioonilisele naiselikkusele vastavate naistega. Keskmine prostitutsiooniga elatist teeniv inimene on naissoost, töötu või madalapalgaline, abitu, alluv, liiga usaldav, sõltuv, loodab saavutada eneseteostuse läbi kellegi teise (nt abielluda rikka välismaalasega) – omadustega, mis muudab ta kurjategijatele väga kergeks saagiks. Kokkuvõtlikult võib öelda, et üheks inimkaubanduse ja prostitutsiooni leviku ning nõudluse vähenemise eeltingimuseks ongi traditsioonilistest soorollidest vabanemine ja nende asendamine kaasaegsemate, paindlikumate ning suuremat vabadust võimaldavate käitumisviisidega. Soorollid ei ole bioloogiliselt determineeritud, vaid sotsiaalselt konstrueeritud. See tähendab, et hoiakud, milline peab olema “tõeline” naine või mees, on ajas ja kultuuris muutuvad.

Ärgem unustagem, et alles suhteliselt hiljuti peeti täiesti normaalseks seda, et naistel polnud hääletusõigust. Ka kodune naisepeks oli väga soovitatav. Täna on hoiakud nendes küsimustes muutunud – naiste hääletusõigus tundub elementaarne, naaberriikidel on lausa naispresidendid ning lähisuhtevägivald on karistatav. Küsimus on hoiakute muutumises. Näiteks Rootsis on hoiakud prostitutsiooni muutunud nii oluliselt, et 1999. aastal võeti vastu seadus, mis karistab prostituutide kliente. Seaduse kohaselt on prostitutsiooni puhul tegemist naistevastase vägivaldaga ning sellise teenuse ostmine on kriminaliseeritud. Avaliku arvamuse küsitlused näitavad, et rootslased on väga üksmeelselt seaduse poolt. Eestis ei ole prostitutsiooni osas hoiakud veel nii palju muutunud, kuigi teatavad nihked on aastate jooksul siiski toimunud.

PROSTITUTSIOONI NORMALISEERIMINE

Prostitutsiooni normaliseerimine on seotud müütidega, mis seksiäri ümbritsevad ning mille olemasolu on hädavajalik prostitutsiooni taastootmiseks. Levinud on usk „vabasse tahtesse“, mille kohaselt teenib naine prostituudina raha vabatahtlikult, on iseseisvalt selle otsuse langetanud ning soovib just sellise tegevusega leiba teenida. Vaba valik on prostitutsiooni kohta kasutatav termin, mis defineerib seda normaalse nähtusena – ametina, mis ei erine näiteks lasteaiakasvataja või ehitaja omast. Ometi on “vaba tahe” suhteline mõiste ning seotud naiste majanduslike, sotsiaalsete, kultuuriliste ja poliitiliste võimalustega antud ühiskonnas. Peaksime endalt küsima, et kui prostitutsioon on tõesti vaba valik, siis miks on prostituudid alati need naised, kellel on olnud kõige vähem alternatiive?

Väga sageli arvatakse, et prostitutsioon on töö nagu iga teinegi. Paraku ei ole see nii. Prostitutsioonil on negatiivsed tagajärjed nii üksikisiku (füüsiline ja vaimne tervis) kui ka ühiskonna tasandil (sotsiaalne turvalisus, inimõigused jt). Prostituudid on ühiskonnas marginaliseeritud ning prostitutsiooni elukutseks nimetades toetame olukorda, kus paljude naiste kuritarvitamine on legitiimne tegevus.

Prostitutsioon on tööstus, mis on põhjustatud naiste madalast sotsiaalsest staatusest ning seksioobjekti rollist. Kui käesoleval ajal püüdlevad naised oma staatuse parandamise ja inimõiguste tagamise poole, siis seksitööstus on tegelikult üheks suureks takistuseks eelmainitud eesmärgi saavutamisel. Seksitööstuses valitsevate hoiakute tõttu on (vähemalt) põlvkond mehi õppinud naisi kohtlema kui oma seksuaalsete vajaduste objekte.¹⁴

PROSTITUTSIOONI SEOS INIMKAUBANDUSEGA

Rahvusvaheline inimkaubandus (sh naiste ja lastega kaubitsemine) on üha kasvav globaalne probleem. Inimkaubanduse probleem muutus Euroopas eriti aktuaalseks pärast 1990ndate alguses Kesk- ja Ida-Euroopas toimunud poliitilisi ja majanduslikke muutusi. Piiride avanemine, sisemise piirikontrolli puudumine Lääne-Euroopas, inimeste suurenenud liikumine üle riigipiiride tekitasid soodsa pinnase rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse jaoks.

ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni täiendav naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokoll, Palermo protokoll defineerib inimkaubanduse järgmiselt:

- 1) inimkaubandus tähendab isiku ekspluateerimiseks tema värbamist, vedamist, üleandmist, majutamist või vastuvõtmist, inimröövi toimepanemise või muul viisil jõu kasutamise või sellega ähvardamise, petmise, võimu kuritarvitamise või isiku abitu seisundi ärakasutamise või teist isikut kontrolliva isiku nõusoleku saavutamiseks makse tegemise või vastuvõtmise või muu hüvise pakkumise või vastuvõtmise või muu kuritarvituse teel. Ekspluateerimisena käsitletakse ka teise isiku prostitueerimisele sundimist või muul viisil seksuaalset ärakasutamist, sunniviisilist tööd või teenistust, orjuses või sama laadi seisundis pidamist või elundi sunniviisilist eemaldamist;
- 2) inimkaubanduse ohvri nõusolek käesoleva artikli punktis a käsitletud ekspluateerimisega ei muuda selle kuriteo kvalifikatsiooni, kui tegu on toime pandud punktis a nimetatud viisil;
- 3) lapse ekspluateerimiseks tema värbamist, vedamist, üleandmist, majutamist või vastuvõtmist käsitatakse inimkaubandusena ka siis, kui seda ei ole toime pandud käesoleva artikli punktis a nimetatud viisil;
- 4) laps on alla kaheksateistkümneaastane isik.¹⁵

Inimestega kaubitsemise võib tinglikult jagada kolme rühma: kaubitsemine tööorjusesse, organidoonorlus (ehk elundite sunniviisiline eemaldamine), kaubitsemine seksiärisse. Kõige levinumaks tuleb pidada viimast – inimkaubandust seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil.

Inimkaubandusel on alati üks eesmärk – kaubitsetavate ekspluateerimine ning nende pealt kasumi teenimine. Inimkaubandust peetakse uimasti- ja relvakaubanduse kõrval üheks suurimaks organiseeritud kuritegevuse tuluallikaks. ÜRO hinnangul langeb igal aastal umbes 4 miljonit naist ja last inimkaubanduse ohvriks, enamik neist müüakse seksiärisse. Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni andmetel kaubitsetakse igal aastal vähemalt 500 000 naist Euroopa prostitutsiooniturule.¹⁶

¹⁴ Sullivan & Jeffreys (2004); lk. 66

¹⁵ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=733018>

¹⁶ Fact Sheet: Prostitution and trafficking in women (2004)

Väga sageli püütakse inimkaubanduse ja prostitutsiooni vahele tõmmata moraalset piirjoont arvates, et kui inimestega kaubitsemine on olemuselt midagi negatiivset, siis prostitutsioon on pigem vaba valiku küsimus. Tegelikkuses on inimkaubandus ja prostitutsioon omavahel tihedalt seotud. Euroopas on inimkaubanduse puhul tegemist peamiselt naiste ja laste prostitutsiooniärisse kauplemisega. Inimkaubitsejad värbavad, ostavad, müüvad ja transpordivad regionaalsel ja rahvusvahelisel tasandil naisi ja tüdrukuid kohaliku ning rahvusvahelise prostitutsioonituru tarbeks. See tähendab, et inimkaubanduse abil "tarnitakse" prostitutsiooniärisse üha uut tööjõudu. Prostitutsiooniäri eduka toimimise eelduseks on inimkaubanduse (ja eelkõige naiste ja lastega kaubitsemise) olemasolu. Üheta ei saaks olla teist.

PROSTITUTSIOONI LEVIK EESTIS

Eestis toimub prostitutsioon peamiselt neljal viisil:

- teeninduskohas aset leiduv prostitutsioon (külalistemaja, klubi, striptiisibaar, saun). Kuna prostitutsiooni vahendamine on Eestis karistatav, registreerivad prostitutsiooniäri tegelevad asutused end mõne muu legaalse ettevõttega (näiteks baari või külalistemajana). Kuna hinnatase on sellistes asutustes kõrge, moodustavad suurema osa klientidest turistid.¹⁷
- korterbordellid. Korterbordellides toimub teenuse osutamine nii kohapeal kui ka väljakutsega. Tavaliselt toimub tegevus korteris „vahetustega“, seega võib ühes korteris tegutseda suur hulk prostituute. Kliente leitakse peamiselt ajalehekuulutuste ja interneti kaudu.
- prostituudi kutsumine kliendi juurde. Kupeldaja viib prostituudi kliendi juurde, võtab vastu raha ning garanteerib naise turvalisuse.
- prostitutsioon teistes asutustes (ööklubid, hotellid jms). Hotellipersonalil on olemas prostituutide kontaktandmed. Vajaduse tekkides kutsutakse prostituut kohale.¹⁸

Eestis on erinevatel hinnangutel umbes 3000 prostituuti, kellest 85% on noored, alla 30-aastased mitte-eestlastest naised. Enamik prostitutsiooni kaasatutest alustas oma keha müümist 16-21-aastaselt.¹⁹

Sõltuvalt tegutsemise tingimustest ja teenimisvõimalustest võib prostituudid jaotada viieks klassiks:

- eliitklassi prostituudid (moodustavad Eestis tegutsevatest prostituutidest 25%) – tegutsevad valdavalt eliitbordellides ja eskortteeninduses;
- kõrgemasse klassi kuuluvad prostituudid (moodustavad Eestis tegutsevatest prostituutidest 24%) – tegutsevad valdavalt tavalistes majades, aga ka hotellides, striptiisi- ja ööklubides;
- keskmisse klassi kuuluvad prostituudid (moodustavad Eestis tegutsevatest prostituutidest 35%) – tegutsevad valdavalt korterbordellides, saunades ja massaažisalongides ning oma kodus;

¹⁷ Saar jt. (2001); lk. 159

¹⁸ ibid.; lk. 160

¹⁹ Pettai, Kase, Proos (2006); lk. 8

- madalamasse klassi kuuluvad prostituudid (moodustavad Eestis tegutsevatest prostituutidest 16%) – tegutsevad valdavalt tänaval, parkides, maanteedel, raudteejaamades jms.²⁰

Sõltumata tegutsemise kohast on kõiki neid naisi prostitutsiooniärisse ajanud ühed ja samad sotsiaalsed tingimused – suutmatus end tööturul müüa, vähene haridus ja elukutse puudumine, napp eesti keele oskus, varasemad vägivallakogemused ja soov elada paremat elu. Prostitutsiooniga endale elatise teenimine on nende jaoks olnud sundvalik, mida tingis alternatiivide puudumine.

EESTI ÕIGUSAKTID

Eesti seadusandlus vaatab prostitutsiooni kui kahe täiskasvanud inimese omavahelist kokkulepet – ennast müüa ja kedagi teist osta on lubatud, karistatav on vahendamine, prostitutsioonile kallutamine, kaasaaitamine, tegutsemispinna võimaldamine, kupeldamine. Eraldi seaduseparagrahvi inimkaubanduse juhtumite kohta Eestis ei ole, seetõttu tuleb inimkaubandusjuhtumite menetlemisel kasutada seadusesätteid, mis käsitlevad orjastamist, kehalist väärkohtlemist vms.

Järgnevalt on antud ülevaade olulisematest õigusaktidest Eesti õigusruumis.

KarS § 121. Kehaline väärkohtlemine

Teise inimese tervise kahjustamise eest, samuti löömise, peksmise või valu tekitanud muu kehalise väärkohtlemise eest - karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

KarS § 122. Piinamine

Järjepideva või suurt valu põhjustanud kehalise väärkohtlemise eest - karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

KarS § 133. Orjastamine

- 5) Vägivalla või pettusega inimese asetamise eest olukorda, kus ta oli sunnitud oma tahte vastaselt kellegi teise kasuks töötama või täitma muid kohustusi, samuti inimese sellises olukorras hoidmise eest - karistatakse ühe- kuni viieaastase vangistusega.
- 6) Sama teo eest, kui see on toime pandud: 1) kahe või enama isiku suhtes või 2) noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes, karistatakse kolme- kuni kaheteistaastase vangistusega.

§ 136. Vabaduse võtmine seadusliku aluseta

- 7) Teiselt inimeselt seadusliku aluseta vabaduse võtmise eest - karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.
- 8) Sama teo eest, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes, - karistatakse ühe- kuni viieaastase vangistusega.

²⁰ ibid.; lk. 9

KarS § 141. Vägistamine

- 9) Inimese tahte vastaselt temaga suguühendusse astumise eest vägivallaga või ära kasutades tema seisundit, milles ta ei olnud võimeline vastupanu osutama või toimumust aru saama, - karistatakse ühe- kuni viieaastase vangistusega.
- 10) Sama teo eest:
- 11) 1) kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes;
- 12) 2) kui see on toime pandud kahe või enama isiku poolt;
- 13) 3) kui sellega on tekitatud kannatanule raske tervisekahjustus;
- 14) 4) kui sellega on põhjustatud kannatanu surm;
- 15) 5) kui sellega on kannatanu viidud enesetapuni või selle katseni või
- 16) 6) kui see on toime pandud isiku poolt, kes on varem toime pannud vägistamise, karistatakse kuue- kuni viieteistaastase vangistusega.

KarS § 142. Sugulise kire vägivaldne rahuldamine

- 17) Inimese tahte vastaselt tema kaasamise eest sugulise kire rahuldamisele suguühendusest erineval viisil, kui selleks on kasutatud vägivalda või on ära kasutatud isiku seisundit, milles ta ei olnud võimeline vastupanu osutama või toimumust aru saama, - karistatakse kuni kolmeaastase vangistusega.
- 18) Sama teo eest, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes, - karistatakse kuni viieaastase vangistusega.

KarS § 145. Suguühendus lapsealisega

Täisealise isiku poolt noorema kui neljateistaastase isikuga suguühendusse astumise eest - karistatakse kuni kolmeaastase vangistusega.

KarS § 146. Sugulise kire rahuldamine lapsealisega

Täisealise isiku poolt noorema kui neljateistaastase isiku kaasamise eest suguühendusest erineval viisil sugulise kire rahuldamisele - karistatakse kuni kaheaastase vangistusega.

§ 175. Alaealise prostitutsioonile kallutamine

Ahvatlemise, ähvardamise või muu teoga noorema kui kaheksateistaastase isiku mõjutamise eest alustama või jätkama prostitutsiooniga tegelemist, kui puudub Karistusseadustiku §-des 133 ja 143 sätestatud süüteokoosseis, - karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

§ 176. Alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine

- 19) Vahendamise, ruumi andmise või muul viisil noorema kui kaheksateistaastase isiku prostitutsioonile kaasaaitamise eest - karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.
- 20) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, - karistatakse rahalise karistusega.

§ 268. Ebaseadusliku tegevuse võimaldamine ja prostitutsiooni vahendamine

- 1) Narkootiliste või psühhotroopsete ainete ebaseaduslikuks tarvitamiseks või ebaseaduslike hasartmängude korraldamiseks või prostitutsiooniks ruumi kasutada andmise eest, samuti prostitutsiooni vahendamise eest - karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

Reklaamiseadus §20 kohaselt on prostitutsiooni reklaam keelatud.

Lastekaitse seadus § 33. Kaitse seksuaalse kuritarvituse eest

Laps peab olema kaitstud igasuguse seksuaalse ärakasutamise eest, sealhulgas on keelatud täiskasvanu poolt:

- 2) lapse ahvatlemine seksuaaltegevusse;
- 3) lapse kasutamine prostituudina;
- 4) lapse kasutamine pornograafilistel eesmärkidel.

PROSTITUTSIOONI TAGAJÄRJED

Naistevastasest vägivallast rääkides jäetakse prostitutsioon sageli sellest kategooriast välja. Vaadates aga tagajärge, mida prostitueerimine endaga kaasa toob nii prostitutsiooniärisse kaasatud inimese kui ka laiema ühiskonna jaoks, ei saa me sellest rääkida kui tavalisest tööst. Tegemist on ränga vägivallaga.

Tagajärjed üksikisiku tasandil

Prostitutsiooni tagajärjed prostitueeritud inimese jaoks võib jagada kolme rühma: emotsionaalsed, füüsilised ja vaimsed ning sotsiaalsed tagajärjed.

· Emotsionaalsed tagajärjed

Prostitutsiooni kaasatud naised on ühiskonnas stigmatiseeritud, neile on külge kleebitud negatiivne silt. Ka Eestis 2005. aastal läbi viidud uurimus kinnitas seda fakti. 56% eesti naistest ja 35% eesti meestest suhtub prostituutidesse halvasti. Prostituudina elatise teenimist ei peeta Eestis normaalseks tegevuseks isegi siis, kui põhjuseks on olnud tõeline hädaolukord. Endise prostituudiga ühes kollektiivis töötada ei soovi 19% inimestest. 24% eesti inimestest peab vastuvõetamatuks, et (endise) prostituudi laps käiks nende lastega ühes klassis.²¹

Lisaks ühiskonnapoolsele hukkamõistule on prostitutsiooni kaasatutel tihti alanduse-, räpasuse- ja häbitunne, mis sageli seguneb viha ja raevuga. Neil on äärmiselt raske mehi usaldada ja austada. Paljudel kaob seksuaalne iha ning nad ei suuda enam seksi nautida. Emotsionaalsete tagajärgede leevendamiseks on väga vajalik professionaalne abi ja toetus.

· Tagajärjed füüsilisele ja vaimsele tervisele

Kogu maailmas läbi viidud uuringud prostitueerimise mõjust vaimsele ja füüsilisele tervisele annavad tunnistust sellest, et tegemist on inimest hävitava tegevusega. Pidev füüsiline, seksuaalne ja vaimne vägivald, suguhaigused, reproduktiivorganite

²¹ Pettai, Proos, Kase (2006); lk. 22-23

haigused jms purustavad lühikese ajaga prostitutsiooni kaasatud inimese vaimse ja füüsilise tervise.

Üheksas riigis läbi viidud uurimus näitas, et 60-75% prostitutsiooni kaasatud naistest oli langenud vägistamise ohvriks, 70-95% oli füüsiliselt kuritarvitatud ning 68% diagnoositi posttraumaatiline stressihäire.²² Uurimused on näidanud, et prostitutsiooni kaasatud naised elavad läbi samasuguseid emotsionaalseid traumasid kui piinamiste või sõdade ohvrid. Sümptomid nagu ärevus, depressioon, unehäired, stress on äärmiselt levinud. Ka enesetapud ja enesetapukatsed on tavalised. Kanadas läbi viidud uurimuse tulemustele tuginedes võib väita, et prostitutsiooniäris tegutsevatel naistel on 40 korda suurem oht langeda mõrva ohvriks.²³

Ka Eestis prostitutsiooni kaasatud hulgas läbi viidud uurimus näitas, et prostituutide psüühika on äärmiselt kurnatud. 88% naistest kannatab stressi ja pideva pingeseisundi all. 66% on unehäired ja 64% kaebab masendust ja depressiooni. Peaaegu pooled on mõelnud enesetapule, 24% on end tahtlikult vigastanud.²⁴

Lisaks vaimsele, saab prostitutsiooniäris tõsiselt kannatada ka füüsiline tervis, ja seda juba väga lühikese aja vältel. Ühe Ameerika Ühendriikides läbi viidud uurimuse kohaselt ütles 50% prostitutsiooni kaasatud, et neil on terviseprobleemid. Levinumad on reproduktiivorganite põletikud ja kahjustused, liigesepõletikud, südameveresooneprobleemid, suguhaigused. Tavapärased on ka erinevad kehavigastused ja luumurrud.²⁵

Eesti prostituutidest on 2/3 pikaajalised tervisehäired: 42% on vaevused kõhupiirkonnas, 21% põeb suguhaigusi, paljudel on probleeme käte või jalgade ning selja või kaelaga.²⁶

Ärgem siinkohal unustagem, et prostituudid on enamjaolt noored naised, tulevased potentsiaalsed emad, iibe tõstjad. Kui paljud prostituutidena tegutsenud suudavad pöörduda tagasi "normaalsesse" ellu, luua täisväärtuslikke suhteid ning sünnitada lapsi?

· Sotsiaalsed tagajärjed

Kuna prostitutsiooniärisse sisenetakse üsna noorelt (sageli ka alaealiselt), siis jäävad paljud prostitutsiooni kaasatud ilma võimalusest omandada kooliharidust ja teadmisi. Eestis läbi viidud uurimus näitas, et pooled täna tegutsevatest prostituutidest on alg- või põhiharidusega, mis raskendab oluliselt nende võimalusi siseneda legaalsele tööturule ka pärast prostitutsiooniärist väljumist. Lisaks on nad prostituutidena tegutsedes kaotanud väärtuslikku aega karjääririkundamiseks ja vajalikuks täiendõppeks, et legaalsel tööturul toime tulla.

Oma tegevuse tõttu on nad isoleeritud eakaaslastest ja ka n.-õ tavaühiskonnast. Kuna ühiskond suhtub prostituutidesse hukkamõistvalt, on neil sageli raskusi lähisuhete loomisel.

Tagajärjed laiemal ühiskonna tasandil

· Inimõigused

Põhilised inimõigused on õigus elule, õigus inimlikule kohtlemisele ja õigus vabadusele. Inimõiguste hulka kuuluvad ka südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus,

²² Ramsey, R jt (1993); lk. 55-59

²³ Fact Sheet: Prostitution and trafficking in women (2004)

²⁴ Pettai, Kase, Proos (2006); lk. 26

²⁵ Farley et al. (1998)

²⁶ Pettai, Kase, Proos (2006); lk. 27

sõnavabadus, ühinemisvabadus, liikumisvabadus, õigus seaduse võrdsele kaitsele, õigus avalikule ja erapooletule kohtumõistmisele, õigus eraelu ja kodu puutumatusse jpt. Inimõiguste alla kuulub ka ilma igasuguse sunni või vägivaldta vaba otsustamise õigus oma seksuaalsuse, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise üle. Eesti Vabariigi põhiseaduses on absoluutsete põhiõigustena nimetatud õigust elule, õigust olla vaba piinamisest, alandavast kohtlemisest ja karistamisest ning õigust olla vaba orjusest ning sundusest.²⁷

Inimõigused peavad kehtima kõigile inimestele võrdselt. Prostitutsiooniärisse sattunud inimesed on aga iga päev tunnistajaks rängale inimõiguste rikkumisele.

hoiakud ja sotsiaalne turvalisus

Prostitutsioon ja odav viin on Eesti kaks kindlat turismimagnetit.²⁸ Teadmisega, et Eesti on täis odavaid ja kättesaadavaid naisi, saabub siia suur hulk turiste. Lisaks turistidele püütakse sama mõtteviisi läbi reklaamitööstuse pidevalt kinnistada ka kohalikes meestes. Reklaame vaadates tundub, et vähem või rohkem paljas naisekeha ongi ostmise-müümise sünonüüm. Nõnda taastoodame inimese ostmist ja müümist normaliseerivaid hoiakuid. Negatiivne hoiak, halvustav suhtumine ning eelarvamused laienevad aga kõigile naistele. Suhtumine naistesse kui tarbekaupa soodustab soolist ebavõrdsust ja taastoodab naistevastast vägivalda. Riik, kus naisi koheldakse kauba ja seksiobjektidena, ei saa olla turvaline ühelegi naisele.

· Riiklik julgeolek

Arvamus, et prostitutsioon on kahe täiskasvanu omavaheline tehing, mis teistesse ei puutu, on sügavalt naiivne. Prostitutsioon on tihedalt seotud organiseeritud kuritegevusega, olles kurjategijatele lisaks uimasti- ja relvakaubandusele üks olulisemaid tuluallikaid. Üha suurema kasumi saamiseks tuleb prostitutsiooni kõigi vahenditega kasvatada. Huvigrupid manipuleerivad osavalt ühiskondliku arvamusega. Nii esitatakse ka eesti meestele lõbumajas käimist kui elitaarse elulaadi osa. Naistele/abikaasadele sisendatakse aga, et seksiteenuse ostmine kuulub meheks olemise juurde, millega neil tuleb leppida.²⁹ Leebed seadused ja pea olematud karistused süvendavad kurjategijates karistamatuse tunnet ja annavad veendumuse, et prostitutsioon on väga väikese riskiga, kuid väga tulus ära. Mida tugevamad ja rikkamad on aga kuritegelikud grupeeringud, seda vähemturvaline on riik.

KOKKUVÕTE

Ühiskonnad, mis hindavad vabadust ning inimväärikust, on mõistnud prostitutsiooni laastavat mõju inimestele, perekondadele ning ühiskonnale tervikuna ning peavad seda inimõiguste rikkumiseks. Eestis peetakse prostitutsiooni pahatihti ikka veel hädavajalikuks nähtuseks, milleta ühiskond justkui toimida ei saaks.

Ühiskond mõistab prostituudid hukka ega süüvi põhjustesse, mis neid seksiäri haardesse on tõuganud. Väga lihtne on mõelda, et prostituut on lihtsalt laisk naine, kes ei ole viitsinud koolis õppida ja tahab kiiresti rikkaks saada. Palju valusam on mõelda sellele, et prostitutsiooni kaasatud on noored naised, kes on ühiskonna jaoks kaduma läinud. Eesti on väga väike riik ega tohiks oma elanikesse suhtuda nii hooletult.

²⁷ <http://www.eesti.ee/est/inimoigused/pohioigused?style=0>

²⁸ Pettai (2003)

²⁹ Kase (2002); lk. 12-13

Prostitutsioonist väljumine on väga raske, kui selleks puudub abi ja toetus. Ühiskond on teinud selle veelgi raskemaks, konstrueerides prostituudi olemuse kui identiteedi. „Kord prostituut, alati prostituut“ suhtumine on ka Eesti ühiskonnas väga tavaline.

Käesolevas käsiraamatus kirjeldatud teemad võiksid anda alust hoiakute muutumiseks ning mõistmiseks, et prostitutsioon ei ole töö, vaid kuritarvitamine ja vägivald, mida me ei tohiks õigustada. Prostitutsioon ei ole vaba valik, vaid erinevate sotsiaalsete põhjuste tulemus, mida toetab sooline ebavõrdsus ja normaliseerivad hoiakud seksiärisse.

Eelarvamused ja müüdid domineerivad alati seal, kus ei ole teadmisi. Prostitutsiooniärast kasu lõikajad on pikka aega näinud selle nimel vaeva, et need teadmised puuduksid ja müüdid õilsast „vanimast ametist“ kestaksid. Seepärast on väga oluline jagada informatsiooni selle kohta, millised on prostitutsiooni tegelikud põhjused ning mida see nähtus endaga kaasa toob. Hukka mõista on alati lihtsam kui mõista. Need naised on hukkamõistu ja hülgamist saanud oma elus tunda väga palju. Oleks aeg neid mõista ning aidata.

NOORSOOTÖÖ

Noorsootöö seaduse kohaselt on noorsootöö noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda. Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut.³⁰

Noore all peetakse Eestis seaduse kohaselt silmas seitsme kuni kahekümne kuue aastast füüsilist isikut.³¹ Lapseks loetakse alla 18-aastaseid inimesi³² ning alaealisteks 7–18 aasta vanuseid isikuid.³³

Noorsootöö vahendusel on võimalik mõjutada ühiskonnas valitsevaid hoiakuid ja suhtumist prostitutsiooni, ennetada noorte sattumist prostitutsiooni ohvriks ning toetada juba ohvriks langenud noorte resotsialiseerumisprotsessi.

Seda, et noored õpivad kõige paremini just koolivälises tegevuses, on kinnitanud erinevad teaduslikud uurimused, näiteks David M. Hanseni, Reed W. Larsoni ja Jodi B. Dworkini (2003) poolt läbi viidud uurimus teemal „Mida noorukid õpivad organiseeritud noorte tegevustes: Uurimus ise-esitletud arengulistest kogemustest“. Uurigu tulemusena selgus, et keskkooliealised noored nimetasid end kõige enam õppivat noorsootegevustes. Noorsootegevustes õppimine oli seotud initsiatiivi omandamisega, identiteedi uurimise ja peegeldamisega, emotsionaalse õppimisega, meeskonnatöö oskuste arendamisega ning ühiskonna liikmetega sidemete loomisega. Selgus, et erinevad noorsootegevused pakuvad võimalusi erinevateks õppimise kogemusteks. Teeninduslikud, usulised, ühiskondlikud ja kutsega seotud tegevused loiid kõige enam võimalusi identiteedi, prosotsiaalsete normide ja täiskasvanutega suhtlemisega seotud valdkondades kogemuste omandamiseks. Sporditegevused aga loiid kõige enam võimalusi saamaks kogemusi identiteedi ja emotsionaalse arenguga seotud teemade õppimiseks. Noored on koolivälises ja ühiskondlikus tegevuses osaledes enam motiveeritud ning kognitiivselt seotumad kui üheski teises oma eluvaldkonnas, omandades seeläbi paremini uusi teadmisi.³⁴ Selleks on väga oluline, et noorsootöö toimub teadliku ja oskusliku juhtimise all ning lähtub kindlatest põhimõtetest. Noorsootöö strateegias 2006-2013 on antud vastavad juhised noorsootöö aluste, põhimõtete ja korralduse põhimõtete osas.

Noorsootöö alused

- Noorsootöö subjektiks on 7-26 aastane ühiskonnaliige.

³⁰ Noorsootöö seadus. RT I 1999, 27, 392; RT I 2002, 53, 336; RT I 2002, 61, 375; RT I 2002, 90, 521; RT I 2004, 27, 179. § 3.

³¹ Noorsootöö seadus. RT I 1999, 27, 392; RT I 2002, 53, 336; RT I 2002, 61, 375; RT I 2002, 90, 521; RT I 2004, 27, 179. § 2.

³² Eesti Vabariigi lastekaitse seadus. RT 1992, 28, 370; RT I 1996, 49, 953; RT I 1998, 17, 264; RT I 2004, 27, 180; RT I 2006, 21, 262. § 2.

³³ Alaealise mõjutusvahendite seadus. RT I 1998, 17, 264; RT I 2001, 50, 288; RT I 2002, 53, 336; RT I 2002, 56, 350; RT I 2002, 61, 375; RT I 2002, 63, 389; RT I 2002, 82, 479; RT I 2002, 90, 521; RT I 2003, 26, 156; RT I 2004, 30, 206; RT I 2004, 46, 329; RT I 2004, 89, 603; RT I 2006, 7, 42. § 2.

³⁴ Hansen, D. M., Reed, W. L., Dworkin, J. B. (2003). What Adolescents Learn in Organized Youth Activities: A Survey of Self-Reported Developmental Experiences. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1). 25-55.

- Noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena.
- Noorsootöö algab seal, kus on noored oma vaadete, arvamuste ja huvidega.
- Noorsootöö loob noorele tingimused personaalseks (isiksuslikuks) ja sotsiaalseks arenguks läbi uute teadmiste ja oskuste omandamise mitte-formaalse ning informaalset õppimise keskkonnas.
- Noorsootöö aitab kujundada noore eetilisi tõekspidamisi, kodanikutunnet ja austust teiste kultuuride vastu.
- Noorsootöö aitab noorel õppida iseenda, teiste ja ümbritseva ühiskonna kohta kavandatud ja kavandamata tegevuste kaudu.
- Noorsootöö taotleb noorte kaasatust ühiskonnakorralduses, innustab noori võtma vastutust ja tegema teadlikke otsuseid oma elu, väärtushinnangute ja ühiskonna arengu osas.

Noorsootöö põhimõtted

- Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.
- Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.
- Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.
- Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.
- Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine.
- Noorsootöös lähtutakse eelistest kaalutlustest ning võrdse kohtlemise printsiibist.
- Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

Noorsootöö korralduse põhimõtted

- Noorsootööd pakutakse noortele võimalikult nende elukoha lähedal.
- Noorsootöö peamised korraldajad on kohalikud omavalitsused, noorteühingud ja noorsootööasutused.
- Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ja uute (lisa)väärtuste loomisele suunatud.
- Noorsootöö teostamise keskkond on noorte poolt aktsepteeritav ja soodustab mitte-formaalset ning informaalset õppimist.
- Noorsootöö korraldaja ja noorsootöötaja on aus ning avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas.
- Mittetulundussektori tahte ja valmisoleku olemasolu korral sõlmib avalik sektor noorsootöö konkreetsete funktsioonide täitmiseks lepingud ning rahastab nende korraldamist kohalike omavalitsuste ja/või riigi kinnitatud rahastamis põhimõtete alusel.
- Noorsootöö struktuur võimaldab noortel osaleda otsustamises, eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse arengukavade koostamises ja noorsootöö rahaliste vahendite planeerimises ja jaotamises.
- Noorsootööd kavandatakse, koordineeritakse ja tehakse erinevatel haldustasanditel erinevate sektorite koostöös.
- Noorsootöö vajab eesmärgipärast planeerimist, regulaarset analüüsi ja hindamist.
- Noorte osalus ja mitteformaalse õppimise kvaliteet on näitajad noorsootöö hindamisel.

PROSTITUTSIOONI ENNETAMINE LÄBI TEAVITAMISE NÕUSTAMISE SÜSTEEMI.

Noored peavad elu jooksul langetama väga palju otsuseid. Väiksemaid otsuseid võetakse vastu pidevalt, ise neid peaaegu märkamata. Suured otsused võivad aga mõjutada kogu noorte elu ja käekäiku. Suurte otsuste tegemine pole noortele inimestele aga kerge, eriti kui puudub selleks vajalik informatsioon. Juurdepääs informatsioonile ja oskus analüüsida ning kasutada informatsiooni on väga tähtis noorte jaoks meie keerulises ühiskonnas, mis pakub noorele palju väljakutseid ja võimalusi. Käesolevas peatükis on toodud ülevaade noorte infost, teavitamise nõustamise süsteemist, mis annab ülevaate süsteemi vajalikkusest ja kui ühe tähtsa osana prostitutsiooni ennetustöös.

Informatsioon

Informatsiooni hankimine ja otsing on väga olulised tegevused meie ühiskonnas. Infoühiskond, kus informatsioon ja teadmised on muutunud olulisemaks strateegiliseks ressursiks ning kujunenud majandus- ja sotsiaalelu võtmeteguriks. Viimastel aastakümnetel on informatsioon saanud olulisema tähenduse kui varasemal ajal. Interneti ja veebi kiire areng viimastel aastatel on põhjalikult muutnud informatsiooni loomist, säilitamist ja otsingut. Informatsiooniks saab nimetada välist maailma, millega me seda enesele teadvustades sobitume. Norbert Wiener

Informatsiooni tähtsus, kui informatsioon ja teadmised on info- ja teadmiste ühiskonna oluline ressurss kui tooraine, sellest sõltub paljude valdkondade tulemuslikkus ja kogu Eesti areng usaldusväärse, täpse ja õigeaegse teabe kättesaamisest.

Infootsing

Põhiline rõhk inimesel on tunda ära oma infovajadus, informatsiooni tüüp, leida infot ja seda organiseerida oma vajadustele ning kasutada. Informatsiooni võime saada kirjalikult, suuliselt, kui ka piltlikult. Väga oluline roll on info otsingul. Info otsingu kõige laiemas mõistes ei ole oluliselt vahet, millisel kujul või millises vormis informatsioon avaldub. Peamine on info otsimise oskus, olulise info eraldamine mitteolulisest ning leitud informatsiooni kasutamise ja interpreteerimise oskus. Põhiliseks infootsinguks kasutatakse meie ühiskonnas interneti. Tihtipeale on internetis palju infomüra, kontrollimatut, mitteusaldusväärset informatsiooni. Tulemusliku otsingu sooritamiseks on vajalikud teadmised nii otsivahenditest kui ostistrateegiatest ning paljude väärtuslike inforessursside juurdepääs on piiratud nende kõrge maksumuse tõttu.

Infootsingu liigid

Infootsingut võib jaotada kolme kategooriasse:

- Teemaotsing, mis on vastaval teemal ilmunud dokumente. Väga oluline on alati siin meeles pidada paljude sünonüümide kasutamist teema käsitlemisel, et paremini leida otsitava teemat.
- Teadaoleva dokumendi otsingu puhul on otsingu objektiks konkreetse dokumendi koht, dokument ise või tema koopia.

- Faktiotsingu puhul on otsingu objektiks konkreetsed andmed, faktid, mis on pärit dokumentidest.

Teadaoleva dokumendi ja faktiotsingu puhul on sarnaseks jooneks see, et kui vajaminevaid andmed on leitud, loetakse otsing lõpetatuks.

Noorteinfo

Noorte infotöö on läbinud aegade jooksul mitmesuguseid muutuseid. Viimastel aastatel on andmete töötlemise ja informatsiooni kätetoimetamise lõimitud info- ja kommunikatsiooni tehnoloogiaid. Internet pakub uusi võimalusi ligipääsuks noorte teavitamisele ja nõustamisele ning seda saab kasutada noorte sotsiaalsete oskuste tõstmiseks.

Vaatamata nendele arengutele, jääb noortele spetsialistiga omavaheline suhtlemine põhiliseks komponendiks teavitamise ja nõustamise protsessiks. Noorte infotöös jääb ikka jätkuvalt noorte info hankimiseks ja abiks noorte infokeskused, noorte infopunktid ning mobiilsed teavitusteenused, mis aitavad saavutada noorte püüdlusi ning edendada nende osalemist aktiivsete ühiskonnaliikmetena. Juurdepääs informatsioonile ja oskus analüüsida ning kasutada informatsiooni on noorte jaoks keerulises ühiskonnas suhteliselt raske, mis pakub palju väljakutseid ja võimalusi. Noorte info töö võib neil aidata saavutada oma püüdlusi ning edendada nende osalemist aktiivsete ühiskonnaliikmetena.

Demokraatia, inimõiguste ja põhivabadusega kaasneb kõigi noorte õigus ligipääsule täielikule, objektiivsele, arusaadavale ja usaldusväärsele informatsioonile. See õigus informatsioonile on märgitud Ülemaailmse Inimõiguste Deklaratsiooni, Lapse Õiguste Konventsioonis, Euroopa Inimõiguste Kaitse ja Põhivabaduse Konventsioonis ja Euroopa Nõukogu Soovituses nr (90) 7. See õigus on aluseks Euroopa Liidu poolt korraldavas noorte info töös.

Noorte info töö katab kõik teemad, mis huvitavad noort ja hõlmab järgmisi tegevusi: informeerimine, nõustamine, nõu andmine, juhendamine, toetamine, sõbrunemine, treenimine, koolitamine ja suunamine spetsiaalsetele teenustele. Neid tegevusi võib läbi viia noorte infokeskustes, teistes struktuurides noorte info teenustena või kasutades elektroonilist meediat. (harta)

Et jõuda võimalikult suure sihtrühmani ja kohata erinevate sihtgruppide vajadusi, peab noorteinfo poliitika või strateegia võimaldama noorte infoteenustel kasutada suurt valikut meedia ja kommunikatsiooni meetodeid, sealhulgas võrdväärsete noorte kaasamine, etteulatuv tööd, tihedat koostööd teiste struktuuridega (nt. koolid) ning noorte seas populaarsed infoüritused. Informatsiooni tuleb anda viisil, mis suurendab noorte valikuvõimalusi ja edendab nende autonoomsust.

Noorteinfo pakub noorele ümbritsevast elust teavet ja suurendab valikuvõimalusi oma elu paremaks korraldamiseks. Peamised teemad on õppimine, töö, vaba aeg, tervis, reisimine, sport, õigused jm. Noorteinfo tekib noorteinfotöö käigus.

Noorteinfotööga kogutakse kõikvõimalikku infot mida noorel võiks vaja minna, pannakse see arusaadavasse vormi ja tehakse kõigile vajajatele kättesaadavaks. Seda tööd teevad paljud, kes noortele infot vahendavad, parimad neist on aga noorteinfotöötajad.

Noortefototajad on spetsialistid, kes töötavad noorte teavitamis- ja nõustamiskeskustes. Nende ülesanne on koguda, vormida ja levitada teavet erinevate kanalite abil - internet, trükised, üritused jm - ning korraldada noortefo liikumist erinevate koostööpartnerite vahel.

Noortefo kogumise ja levitamise eesmärgiks kohtadeks on noortekeskused, koolid ja noorteühingud.

Infoharta koondab põhimõtteid ja tegevusi, mis aitavad tagada noore õigusi infole. Ühtlasi on harta aluseks noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste tegevusele.

Teavitamine ja nõustamine

Eesti Vabariigi noorte teavitamis- ja nõustamissüsteem põhineb Eesti Vabariigi Põhiseadusel, Eesti Vabariigi Lastekaitseadusel, Eesti Vabariigi Haridusseadusel.

Teavitamis- ja nõustamissüsteemi eesmärgiks on individile õigeaegse, tervikliku ja vajaliku teabe tagamine eluliselt tähtsate otsuste langetamisel selleks pädevate struktuuride, isikute vahendusel. Süsteem peab olema avatud kõikidele, kes soovivad teavitamise ja nõustamise süsteemi teenuseid kasutada, mitte rangelt ainult noortele.

Eesmärgid täpsustatult oleks:

- noortele neid huvitava info kättesaadavaks tegemine;
- elu- ja töövalikute tegemisel kaasabi osutamine, teadmistele kaasaaitamine, ühtsustatud nõustamisstandardi alusel kutsevaliku probleemide teadvustamine koolides;
- kutseuunitluse- ja nõustamise süsteemi baasi loomine, mis arvestab üleriigilist tööturu seiret ja selle prognoose ning ümberkorraldusi kutsehariduse andmisel;
- kutseuunitluse ja -nõustamise kvaliteedi tõstmine, mis eeldab vastava materiaalse baasi loomist (keskustes, koolides) ning erinevate institutsioonide tihedat koostööd infovahetuse osas. Üleriigilise andmebaasi loomine õppe- ja töövõimaluste kohta ning vastavasisulise informatsiooni operatiivne edastamine nooreni;
- psühhodiagnostiliste vahendite kasutamisevõimaluste loomine õpilaste huvide, võimete, isiksuste omaduste väljaselgitamisel.

Teavitamis- ja nõustamissüsteemi üldpõhimõtteks on süsteemsuse tagamine info kogumisel, kutseuunitlejate ja -nõustajate koolitusel, töövahendite ja meetodikate loomisel ning tehniliste vahendite (infopakettide) teataval unifitseerimisel, mitte tegutsevate struktuuriüksuste reglementeerimine.

Noorte infokeskuste ja -teenuste peamised põhimõtted on olla avatud kõigile noortele ilma eranditeta, garanteerima võrdse juurdepääsu infole kõigile noortele hoolimata nende elukohast, päritolust, soost, religioosusest või sotsiaalsest kuuluvusest. Kergesti ligipääsetavad, eelnev aja kinni panemine ei ole nõutav ning nad peavad olema atraktiivsed noortele inimestele ja sõraliku õhkkonnaga. Noorte infoteenused on tasuta. Informatsiooni antakse viisil, mis austab kasutaja konfidentsiaalsust ja anonüümsust. Noorte infokeskused ja -teenused peavad püüdma jõuda võimalikult suure arvu noorteni viisil, mis on efektiivne ja sobiv erinevatele noortegruppidele ning vajadustele. Noorte infokeskused ja -teenused peavad olema loomingu- ja innovatiivsed strateegiate, meetodite ja vahendite valimisel ning koostööd tegema teiste noorte teenistustega ja struktuuridega, eriti oma geograafilises piirkonnas olevatega. Samuti on vajalik koostöövõrgustik teiste asutustega, mis tegelevad

noortega.

Noorsootöö strateegia 2006-2013 käsitletakse noorsootöö meetmena eraldi noorte teavitamist ja noorte nõustamist.

- Noorte teavitamine on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava informatsiooni ja teavitamise teenuste tagamine noortele;
- Noorte nõustamine on nõustamisteenuste tagamine noortele, võimaldamaks neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid.

Noorsootöö alaeesmärkide saavutamiseks kavandatakse kohalikul, maakondlikul ja üleriigilisel tasandil tegevusi valdkondi läbivate (meetmed 1-6) ja valdkondlike (7-33) meetmete raames.

- Noorte teavitamine

Meede 13: noorte infokanalite koostöö arendamine tagamaks info kättesaadavus noortele elukoha läheduses ning noortepärasel vormis

Meede 14: noorte kaasamine noorteinfo kujundamisse ja vahendamisse

Meede 15: noorteinfo kvaliteedi tõstmine

- Noorte nõustamine

Meede 16: erinevate nõustamisteenuste koondamine ühtseks võrgustikuks koostöös nõustamise korraldajate ja riiklike suunajatega, so loimitud nõustamismudeli rakendamine nõustamisteenuste kättesaadavuse suurendamiseks.

Õigeaegse info ja teavitamise töö tulemusel on noor teadlikum oma elutee valikutest, riskidest. Oluline roll on noore valikute tegemisel lapsevanemal, sõpradel, õpetajal koolis ja eriala spetsialistil.

Kirjandus:

Infoharta, vastu võetud Bratislavas, 19. novembril 2004

SA Eesti Kutsehariduse Reform

Ave Szymaneli diplomitöö

Haridus- ja Teadusministeerium

Noorsootöö strateegia 2006-2013

PROSTITUTSIOONI ENNETAMINE LAAGRIS

Paljud inimesed teavad intuiitiivselt, et laagris käimine on lapsele ja noorele mitmekülgsest arendav – see tõstab lapse sotsiaalset võimekust, enesehinnangut, annab mitmekülgseid kogemusi jms. Ometi mõistetakse, et nädala või kümne päeva jooksul ei saa saavutada püsivaid muutusi näiteks enesemääratlemisel. Käesolevas peatükis on toodud ülevaade mõnedest uuringutest, mis näitavad, kuidas laager mõjutab selles osalejad. Samuti on antud juhiseid, kuidas kasutada laagri meetodit, et jõuda parimate individuaalsete tulemusteni.

Laagri kui noorsootöö meetodi sobivus prostitutsiooni ennetamiseks

2003. aasta kevadel 161 eesti skautlikus liikumises osalenud noore seas läbi viidud uurimusest selgus, et üle 3-päevastes laagrites oli keskkooliealistel noortel nende oma hinnangul kõige sagedamini võimalus arendada oma identiteeti, intiimsuhteid, st sõprussuhteid ning tundma õppida seksuaalsusega seotud valdkondi.³⁵ Arvestades erinevate uurimuste (nt Kase ja Pettai 2002) tulemusi, on prostitueerivad alaealised pikaajalise seksuaalse kuritarvitamise ohvritena moonduvad arusaamadega oma kehast, seksist ja iseenda väärtusest.³⁶ Laager võimaldab lapsel ja noorel arendada endast arusaamist ning kujundada alternatiivsed väärtushinnangud, et mõista prostitutsiooni negatiivse ühiskonnaähtusena.

Skautlike noorte uuringust (Ristikivi 2003) selgus, et 56–83% skautlikus laagris osalenud 15-18 aastastest noorukitest on kogunud olulisi sõprussuhteid sageli või pidevalt. Seksuaalsust puudutavas küsimuses paluti vastajatel hinnata, millisel määral on nad tajunud poiste ja tüdrukute vahelisi erinevusi arusaamistes ja tegevuses. Tulemustes oli täheldatav, et enam märgati soolisi erinevusi poiste ja tüdrukute arusaamades, vähem aga tegevuses. Vähemalt pooled laagrites osalenud poistest ja tüdrukutest olid soolisi erinevusi täheldanud sageli või pidevalt.³⁷ Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastase kampaania Eestis 2002. aasta aruandes on eksperdid ühe inimkaubanduse tõkestamise ennetamise meetmena esitanud soolise ebavõrdsuse vähendamise ühiskonnas. Sama aruande kohaselt toetub naistega kauplemine seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil just kahele tegurile – sooline ebavõrdsus ja traditsioonilised soorollid.³⁸ Nii on laager sobiv meetod noortele võrdõiguslikkuse õpetamiseks. Sellele andis kinnitust ka 2004. aastal läbi viidud süvaintervjuud skautlike noortega. Selgus, et just laagrites on noortel kõige enam võimalusi vastassoo tundmaõppimiseks ning vastavalt sellele hoiakute kujundamiseks. Olulise aspektina tõid vastajad välja tüdrukute ja poiste võrdse kohtlemise, nende asetamise nn võrdsele pulgale. Noortel oli võimalus tutvuda vastassoo käitumisega ja omasooliste eakaaslaste reageerimisega sellele. Laagriolud

³⁵ Ristikivi, Lianne (2003). Skautlik noorteorganisatsioon noorukiea arenguülesannete toetajana. [Bakalaureusetöö.] Tartu: Tartu Ülikooli haridusteaduskonna pedagoogika osakond.

³⁶ Kase, Helve; Pettai, Iris (2002). Prostitutsioon ja naistega kauplemine kui lahendamata probleem Eestis. Tallinn: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut.

³⁷ Ristikivi, Lianne (2003). Skautlik noorteorganisatsioon noorukiea arenguülesannete toetajana. [Bakalaureusetöö.] Tartu: Tartu Ülikooli haridusteaduskonna pedagoogika osakond.

³⁸ Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastane kampaania Eestis 2002. [24. juuli 2006.] Koost. Luht, Kristiina. Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. <http://www.nordicbalticcampaign.org/estonian/index.html#nr9>

panid noorte sõnul neid vastavalt poisse või tüdrukuid teise pilguga vaatama ning kujundasid väärtushinnanguid vastas- ja enda soo suhtes.³⁹

Mitmed teaduslikud uurimused (nt Brannan & Fullerton 1999, Henderson 2001 jt) on tõestanud, et noored osalevad laagris küll erinevatel eesmärkidel, ent laagris osalemine mõjutab noore afektiivset arengut (enesehinnang ja enesekontseptsioon), kognitiivset arengut (teadmised, oskused, võimed ja hoiakud), käitumist (enese poolt hinnatud käitumine ja käitumuslikud kavatsused), füüsilist, sotsiaalset ja hingelist arengut. Skautlik liikumine maailmas on laagri olulise tähtsusega välja toonud iseloomu kasvatamise.⁴⁰ Ameerikas 2002. aastal läbi viidud uurimus 109 laagrilise seas, kellest 66 olid vähihaiged ning 43 nende õed-vennad, näitas, et laagrid loovad lastele võimalused osaleda eakaaslaste kogukonnas, mis tõstab enesehinnangut ja sotsiaalset tunnustamist. Leiti, et laagris osalenud laste interpersonaalne ja intrapersonaalne areng olid tingitud laagri keskkonnast.⁴¹ Tulemused näitavad, et laager on sobiv meetod nn teistsuguste noorte sisemise arengu soodustamiseks.

Noorsootõtaja kui laagrikasvataja ennetustöö läbiviija rollis

Eesti noorsootõtajate professionaalse tausta uuringus 2005. aastal küsitletutest töötasid noortelaagri kasvatajana 5,2% ja noortelaagri juhtidena 10,5%, seega kokku 15,7% kogu valimist. Laagrite korraldamist nimetasid aga oma tööülesandena 54,9% küsitletutest. Prostitutsiooni ennetamise kontekstis on paslik ära tuua samast uurimusest, et 52,3% küsitletutest pidas oma üheks tööfunktsiooniks ennetustööd (sh narkoennetustöö).⁴²

Eesti Noorsootöö Keskusele (ENTK) on haridus- ja teadusministri määrusega antud õigus ja kohustus korraldada laagrikasvataja kvalifikatsioonieksameid.⁴³ ENTK andmete kohaselt sooritas 2005. aastal laagrikasvataja eksami 802 inimest ning 2006. aastal 713 inimest.⁴⁴ ENTK Laagrijuhtide Nõukoja andmetel osales 2005. aasta suvel noorte- ja projektlaagrites ligikaudu 35 000 last.⁴⁵ Nii on selge, et suur osakaal noorsootõtajaid kasutab tegelikkuses laagri meetodit erinevate tulemuste saavutamiseks. Samuti on laagritesse kaasatud palju noori, igaüks neist erineva elukogemuse ja taustaga.

2002. aasta aruande kohaselt, kus anketeeriti noortega töötavaid inimesi (õpetajad, kutsenõustajad, noorsootõtajad jt) prostitutsiooniga seotud arusaamade, hoiakute ja suhtumiste väljaselgitamiseks, sidusid küsitletud prostituudina töötamist mitmete sotsiaalsete probleemidega: narkosõltuvus, madal haridustase, raske majanduslik

³⁹ Ristikivi, Lianne (2004). Skautlik noorteorganisatsioon noorukiea arenguülesannete toetajana. [Diplomitöö.] Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Seminar.

⁴⁰ Gibson, H., W. (1913). *Camping for Boys*. New York: Association Press.

⁴¹ Powell, Gwynn M. (2003). What Happens to Campers at Camp? *Camping Magazine*, v 76 n 5 p 50-52 Sep-Oct.

⁴² Pädevused ja pädevuste arendamine noorsootöö valdkonnas: Eesti noorsootõtajate professionaalne taust. Noorsootööalase koolituse valdkonna uuringu raport. (2005). Koost. Ümarik, Meril; Loogma, Krista. Tallinn: Tallinna Ülikooli Haridusuuringute Instituut.

⁴³ Noortelaagri ning projektlaagri juhataja ja kasvataja kvalifikatsiooninõuded. Haridus- ja teadusministri 13. septembri 2004. a. määrus nr 51. RTL, 27.09.2004, 127, 1967.

⁴⁴ Laagrijuhatajate ja -kasvatajate koolitused. Eesti Noorsootöö Keskus. [25. juuli 2006] <http://www.entk.ee/?id=53&keel=ee>

⁴⁵ Laagrijuhtide Nõukoja laiendatud nõupidamine. Protokoll nr 72. 19.09.2005. Laagrijuhtide Nõukoda. <http://www.noortelaagrid.edu.ee/?id=2&keel=ee>

olukord, varasem seksuaalne vägivald, vastutus mõne pereliikme eest jne. Noortega töötavad inimesed ei käsitlenud prostitutsiooni tavapärase elukutsena ning leidsid, et see toob kaasa tõsisemaid sotsiaalseid probleeme (aina suurenev narkomaanide hulk, suguhaiguste ja HI-viiruse esinemine, organiseeritud kuritegevuse kiire kasv jm). Vastajatel puudus selge nägemus, kuidas peaks Eesti riik prostitutsiooni käsitlema, mis annab ka tunnistust vähesest informeeritusest prostitutsiooni reguleerimise võimalustest.⁴⁶ Laagrite korraldamisega seotud suur hulk noorsootöötajaid ja noori annab kindla teadmise, et igasugune tegevus laagrites peab olema mõtestatud ning noorsootöötajatel, sh laagri kasvatajatel lasub sotsiaalne kohustus tagada lisaks laste turvalisusele ka nende õigus eakohasele seksuaalsele kohtlemisele.

Laager on meetod noorsootöös

Noorsootöö seaduse kohaselt jaguneva laagrid kaht liiki – noortelaager ja projektlaager. Selliste laagrite korraldajad pakuvad noortele tasemekoolitusevälist tasulist teenust, mille sisuks on noorte tervistav ja arendav puhkus. Mõlema laagri ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva, noortelaager tegutseb aastas üle 60 päeva, projektlaager alla 60 päeva.⁴⁷ Siinkohal käsitletakse laagrina rekreatiivse olemusega välitegevust, kus lapsed on eemal tavaelukeskkonnast ning elavad looduslikes oludes laagrikohas⁴⁸ vähemalt kolm ööpäeva. Laager on meetod noorsootöös, mille peaesmärk on noorte sotsialiseerimine läbi ühistegevuste, iseseisva toimetuleku soodustamise ja grupiga koos elamise. See sisaldab tegevusprogrammi koos ööbimisega.⁴⁹

Laagri olulisemaid eesmärke ongi noorte sotsialiseerumise toetamine. Sotsialiseerumine on protsess, mille kaudu inimene omandab antud ühiskonnas kui sotsiaalses rühmas olulised teadmised, väärtused, normid, käitumisviisi, mida nimetatakse ka sotsiaalseks kogemuseks või kohanemiseks. Sotsialiseerumine on inimese sünnipärane võime omandada teda ümbritseva kultuurikeskkonna reeglid. Sotsialiseerumine kindlustab ühiskonna sotsiaalse ja kultuurilise järjepidevuse, võimaldab ühiskonna uutel liikmetel kohaneda sotsiaalse keskkonna nõuete ja normidega ja selles edukalt tegutseda. Sotsialiseerumise mõjurite või kanalitena toimivad riik ja ühiskond, erinevad institutsioonid, inimest ümbritsevad erinevad grupid, perekond ning inimese individuaalsed omadused.⁵⁰ Ühiskonna normide omandamine laagri abil võib toimuda võimalikult valutult, kui tegevus on kindlalt eesmärgistatud ja organiseeritud.

Laagri teeb mitmetest teistest noorsootöömeetoditest eriliseks asjaolu, et laagrilised veedavad oma ööd laagris, sageli ühist ruumi jagades. Mõnigi kord on just laager see

⁴⁶ Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastane kampaania Eestis 2002. [24. juuli 2006.] Koost. Luht, Kristiina. Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. <http://www.nordicbalticcampaign.org/estonian/index.html#nr9>

⁴⁷ Noorsootöö seadus. RT I 1999, 27, 392; RT I 2002, 53, 336; RT I 2002, 61, 375; RT I 2002, 90, 521; RT I 2004, 27, 179.

⁴⁸ Camping. Wikipedia. The Free Encyclopedia. [25. juuli 2006]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Camping>

⁴⁹ Tallinna linnas enimkasutatavad noorsootööalased mõisted. (2005). Koost. Ristikivi, Lianne. Tallinn: MTÜ Noorte AMG.

⁵⁰ Tallinna linnas enimkasutatavad noorsootööalased mõisted. (2005). Koost. Ristikivi, Lianne. Tallinn: MTÜ Noorte AMG.

koht, kus lapsed viibivad esmakordselt pikemat aega kodust eemal.⁵¹ Laagrid omakorda toimuvad erinevate eesmärkide ja valdavate tegevustega. Nii korraldatakse nn töölaagreid, keelelaagreid, integratsioonilaagreid, spordilaagreid jne. Üle maailma on levinud erinevate organisatsioonide poolt korraldatud laagrid, nt gaidide ja skautide laagrid. Laagrid erinevad teineteisest peamiselt tegevusprogrammi osas, muud tingimused on valdavalt sarnased. Laager on koht, kus luuakse sõprussidemeid nii mõnigi kord terveks eluks.

PROSTITUTSIOONI ESMATASANDI ENNETAMINE LAAGRIS

Laagri kogemused ja keskkond, st meeskond kui abistajad ja eeskujud, laagrilise vabadus valida tegevuste vahel programmi sees, võimalus elada eemal tavakeskkonnast, laagris seatud kindlad piirid ja ootused, eakaaslaste grupid ja koos elamine, turvaline ja looduslik keskkond suunavad laagrilisi interpersonaalsele ja intrapersonaalsele arengule.⁵² Esmatasandi prostitutsiooni ennetamine laagris võib toimuda kõikide laste seas, kuid peatähelepanu on soovitatav pöörata lastele, kellel esinevad riskitegurid prostitutsiooni ohvriks langemisele.

Laagri keskkonna turvaliseks muutmine

Esmatasandi ennetustöös on oluline kaitsta noori seksuaalse väärkohtlemise eest, et ennetada prostitutsiooni sattumise põhjuste süvenemist.⁵³ Kui noorsootöötaja võimuses ei ole muuta noort ümbritsevat kodukeskkonda, on tal siiski võimalus muuta noorsootöö, spetsiifiliselt laagri keskkond noorele turvaliseks kohaks. Last ümbritseva turvalise keskkonna loomise kohta on esitatud mitmeid soovitusi. UNICEFi mudel lastele kaitsva keskkonna loomiseks koosneb kaheksast omavahel seotud komponendist. Nendest laagri jaoks on kohane välja tuua järgmised.

- Hoiakud, traditsioonid, tavad, käitumine ja igapäevategevus. Lapse jaoks on turvaline selline keskkond, kus igasugune laste vastu suunatud vägivald ei ole aktsepteeritud ning kus kommete ja tavade kohaselt austatakse lapse õigusi.
- Kohustus täita last kaitsvaid õigusi..
- Võimalus last kaitsta. Vahetult lastega töötavad inimesed peavad olema motiveeritud ning piisavate oskustega laste õiguste rikkumise kindlaks tegemiseks.
- Laste eluoskused, teadmised ja osalus. Lapsed on vähem haavatavad ärakasutamisele, kui nad on teadlikud oma õigusest mitte olla ekspluateeritud ning teadlikud asutustest, mis pakuvad neile kaitset.
- Monitooring ja aruandlus. Efektiivne monitooringusüsteem kajastab laste õiguste rikkumise juhtumeid. Tõhususe tagab erinevate osapoolte osalus kohalikul tasandil.
- Taastav ja reintegreeriv tegevus väärkohtlemist kogenutele. Igat tüüpi vägivalla (sh hooletusse jätmise, ekspluateerimine jm) ohvriks langenud lastele peab tagama

⁵¹ Summer camp. Wikipedai. The Free Encyclopedia. [25. juuli 2006] http://en.wikipedia.org/wiki/Summer_camp

⁵² Powell, Gwynn M. (2003). What Happens to Campers at Camp? *Camping Magazine*, v 76 n 5 p 50-52 Sep-Oct.

⁵³ Kase, Helve; Pettai, Iris (2002). Prostitutsioon ja naistega kauplemine kui lahendamata probleem Eestis. Tallinn: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut.

võimaluse hoolitsusele ja sotsiaalsetele teenustele lapse tervist tugevdavas, enesest lugupidamist ja eneseväärikust tõstvas keskkonnas.⁵⁴

Turvaline keskkond laagris loob eeldused seksuaalse kiusamise ärahoidmisele. Seejuures sisaldab turvalisus nii ehitisi, transporti kui personali kvalifikatsiooni. Tööandjad on vastutavad ka oma töötajate käitumise ja nende poolt toime pandud tegude eest.⁵⁵ Laagri ehituslik planeering peab võimaldama igale lapsele privaatse, diskreetse ja turvalise olemise juhaks, kui seda vajatakse. Näiteks on laager just selline tavaoludest erinev olukord, kus sobivas küpsusastmes tütarlastel võib esmakordselt alata menstruatsioon.⁵⁶ Laagrikorraldaja peab olema eelnevalt täpselt läbi mõelnud, mida seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks laagris on tehtud, sh ööbimis- ja pesemiskohtade planeerimine, tegevuste läbiviimine, töötajate koolitus, suhtlemisstiil, teadlikkus ja kokkulepped erinevates kriisiolukordades käitumise kohta jms.

Laager võib, vastavalt oma võimalustele ja vajadustele (laagri suurus, laste ja töötajate arv jne),

- määrata inimese, kellele tuleb teatada seksuaalse kiusamise juhtumitest ning teavitada kõiki töötajaid selle inimese olemasolust;
- anda juhised töötajate juhendis, kuidas teavitada seksuaalse kiusamise juhtumitest;
- võtta ametliku seisukoht, et seksuaalne kiusamine ei ole tolereeritud ning määrata nn karistused sellise käitumise puhul, kuid osutama ka kohtadele, kust abi saab;
- panna üles vastavad plakatid laagritöötajatele;
- luua kiusamisevastane poliitika, milles esitatakse selgelt kaebuse esitamise teed, kiusamise korral kasutusel võetavad meetmed, kiusamist märganud inimese konfidentsiaalsuse tagamine, abi saamise võimalused jms.

Laagriliste turvalise keskkonna tagab kasvatajate kohene reageerimine igasugusele laste omavahelisele kiusamisele. Kohene tegutsemine annab laagrilistele kindla sõnumi, et igasugune mittesobiv käitumine ei ole laagris aktsepteeritud, mis omakorda võib peatada seksuaalse kiusamise enne, kui see üldse alata on saanud. Lisaks seaduste järgmisele on ka lastele laagrireeglites hea välja tuua, et mitte mingisugune kiusamine, sh seksuaalne kiusamine ei ole laagris vastuvõetav. Laagritöötajatele on aga soovitatav meelde tuletada, et nad oleksid valvsad laagriliste omavahelise kiusamise märkamisel ning õpetada, mida teha erinevates olukordades, kus võib kiusamine esineda.⁵⁷

⁵⁴ Eight element of a protective environment. Child protection from violence, exploitation and abuse. [25. juuli 2006] UNICEF. http://www.unicef.org/protection/index_environment.html

⁵⁵ Oakleaf, Linda, Grube, Angela Johnson. (2003). Sexual Harassment at Camp: Reducing Liability. *Camping Magazine*, 0740-4131, 20030901, Vol. 76, Issue 5.

⁵⁶ Delaney, Stephanie (2006). Protecting Children from Sexual Exploitation & Sexual Violence in Disaster & Emergency Situations: A guide for local & community based organisations. Bangkok: ECPAT International.

⁵⁷ Oakleaf, Linda, Grube, Angela Johnson. (2003). Sexual Harassment at Camp: Reducing Liability. *Camping Magazine*, 0740-4131, 20030901, Vol. 76, Issue 5.

Gwinn M. Powelli (2003) uurimuse kohaselt soodustab turvalisusetunne koos iseseisvuse ja isiklike saavutuste tajumisega intrapersonaalset ehk inimese sisemist arengut.⁵⁸

Eakaaslaste grupi kaasamine

Noored noortele meetod on noorsootööd väga levinud erinevat laadi informatsiooni edastamisel. Selliselt viiakse läbi ka erinevat laadi seksuaalkasvatust. Prostitutsiooni ennetamisel on aga eakaaslasi võimalik kaasata just informatsiooni saamise eesmärgil. Sageli teavad eakaaslased esimesena, mis nende grupis toimub. Enne kui noored usaldavad täiskasvanuid, jagavad nad tihtipeale oma kogemusi sõpradega. Selliste sõprusgruppide ümber luuakse mõnelgi korral nn kaitseringi – kedagi ei lasta grupis toimuva lähedale.⁵⁹ Nii ei pruugi täiskasvanutel aimugi olla, mis lapsed tegelikult kogenud on. Lastel nn kaitseringidel on küll hindamatu väärtus, ent täiskasvanud peavad tagama, et sinna kuuluvad lapsed ei ole järgmistele riskidele avatud. Lastele tuleb õpetada, millistel juhtudel nende eakaaslased abi vajavad, kuidas oma eakaaslasi aidata, st kuhu pöörduda, ilma et ise sellepärast kannatataks.

Noorte kaasamine prostitutsiooni ennetamiseks eakaaslaste nõustajana on igati sobiv esmajoones seetõttu, et noorukid eeldavad pigem saada nõu omavanustelt kui täiskasvanutelt.⁶⁰ Nii saab noorukitele edastada informatsiooni, mida täiskasvanutelt kunagi vastu ei võetaks. Kindlasti peab olema aga tagatud nõustajate koolitus ning supervisioon, samuti võimalused kiireks psühholoogiliseks abiks, kui selleks vajadus peaks tekkima.

Reageerimine seksuaalsele kiusamisele

Vaatamata kõikidele ennetusmeetmetele võib laagris siiski tekkida seksuaalse kiusamise juhtum. Igasugune abistav tegevus sellisel juhul peab tulenema lapse huvidest, arvestades tema tundeid ja soove. Esmane tähelepanu tuleb pöörata lapse turvalisusele, pakkudes vastavalt vajadusele meditsiinilist, sotsiaalset või psühholoogilist abi spetsialistidelt. Juhtumi kõik asjaolud tuleb arvesse võtta ning rakendada meetmeid, et sarnane olukord ei korduks (nt panna parem valgustus, tihendada kontrolli vms) ei sel samal lapsel ega kellelgi teisel.⁶¹

TEISESE TASANDI ENNETUSTÖÖ LAAGRIS

Prostitutsiooni ennetamine teisesel tasandil laagris toimub juhul, kui laagriliste seas on juba prostitutsiooniga kokku puutunud laps või noor. Seejuures võib

⁵⁸ Powell, Gwynn M. (2003). What Happens to Campers at Camp? *Camping Magazine*, v 76 n 5 p 50-52 Sep-Oct.

⁵⁹ Delaney, Stephanie (2006). Protecting Children from Sexual Exploitation & Sexual Violence in Disaster & Emergency Situations: A guide for local & community based organisations. Bangkok: ECPAT International.

⁶⁰ Barnitz, Laura (2001). Effectively Responding to the Commercial Sexual Exploitation of Children: A Comprehensive Approach to Prevention, Protection, and Reintegration Services. *Child Welfare*, v80 n5 p597-610 Sep-Oct.

⁶¹ Delaney, Stephanie (2006). Protecting Children from Sexual Exploitation & Sexual Violence in Disaster & Emergency Situations: A guide for local & community based organisations. Bangkok: ECPAT International.

prostituutsiooni ohvriks olla langenud laps ise või mõni tema lähedane. Ehkki mõnikord satuvad sellised lapsed või noored laagrisse juhuslikult, tulevad nad üldjuhul laagrisse sotsiaalteenistuse või mõne muu abistava võrgustiku suunamisel. Sel juhul tuleb laagri tegevusse planeerida konkreetset resotsialiseerumist soodustavad tegevused.

Prostituutsiooniga kokkupuutunud laste või noorukite hoiakute ja enesemääratluse mõjutamisel laagrikeskkonnas on hea silmas pidada järgmisi soovitusi:

- kaasata laagrisse samalaadse kogemusega lapsi, luues eeldused grupiprotsesside mõjule (sh enesekontseptsioonile) ja sotsiaalse isolatsiooni ennetamisele;
- kaasata laagrisse nn tavalapsi, luues võimalused sotsiaalse võrdluse abil muutumiseks;
- mitte keskenduda terve laagri ajal laste kogemustele prostituutsioonis, vaid teha seda etteplaneeritud aegadel ja vormis;
- jälgida hoolega, et ei tekiks silditamist;
- mitte karta kaasata ka nn möllavas puberteedieas noori – see arenguetapp on igale noorukile keeruline aeg, kus paljuski toetatakse just eakaaslaste emotsionaalsele toetusele, ning uurimused (nt Gwinn 2003) on näidanud, et noorukid saavad laagrist sama palju või rohkemgi kasu kui nooremad lapsed;
- anda meeskonnale/ töötajatele spetsiaalne koolitus (abistamise tehnikad, rollieeskujud, piiride kehtestamine jt) laagris prostituutsiooniga kokkupuutunud lastega tegelemiseks või kaasata teemaga seotud erialapraktikuid;
- tegevused laagris olgu eesmärgi- ja tulemuspõhised, mitte vaid tegevus- ja meetodipõhised.

Sotsiaalse võrdlemise võimaluste loomine

Inimesed võrdlevad ennast teiste inimestega, et teada saada iseenda võimeid ja ka emotsioone. Võrdlemine võib toimuda ülespoole, st võrreldakse endast paremate teistega, või allapoole, st võrreldakse endast vähem õnnelike teistega. Mõlemast neist võib olla kasu – võib saada informatsiooni edukamaks toimetulekuks, lootust, motivatsiooni või lohutust. Liiga kõrgete ideaalidega võrdlemine tekitab inimeses pigem frustratsiooni. Endasarnastega võrdlemine pakub pigem positiivset kasu.

Prostituutsiooniga kokkupuutunud lapsed või noored võivad olla võimelised end võrdlema ainult nn tavaliste eakaaslastega, mille tulemusena tekivad negatiivsed tunded – kurbus, frustratsioon, isolatsioon, häbi... Laagris on võimalik prostituutsiooniga kokkupuutunud lastele pakkuda keskkonda, kus nad ei tunne ennast eakaaslastest erinevatena. Laager pakub sellist keskkonda väga intensiivsel kujul. Nii õpivad prostituutsiooniga kokkupuutunud lapsed toimetulekuoskusi ning tegema realistlikumaid võrdlusi eakaaslastega. Samuti luuakse positiivseid rollimudeleid.

Toetava võrgustiku pakkumine

Oluline on pakkuda laagris olevatele prostituutsiooniga kokkupuutunud lastele toetav võrgustik, milles keskendutakse sotsiaalsete oskuste arendamisele, enesehinnangu tõstmisele, positiivsetele peamistele väärtustele ning suuremale isikliku vastutuse tunnetamisele. Võrgustikud koos sotsiaalsete oskuste arendamisega soodustavad

laagris interpersonaalset arengut, so suhteid grupis ja eakaaslaste vahel.⁶² Igasugune võrgustikutöö peab toimuma üldtunnustatud reeglite kohaselt. Näiteks tasub uurida sotsiaal- või lastekaitsetöö käsiraamatuid.

Lastega rääkimine, nendega konsulteerimine ja nende teavitamine peaks olema üks oluline võrgutiku ülesanne. Erinevate spetsilastide kooskõlastusel ja ühiste arusaamade alusel viiakse läbi selgitustööd vastavalt vajadusele individuaalselt (nt intervjuud), grupis (nt avatud diskussioon) või anonüümselt (nt plakatid). Oluline on jälgida, et lapsed on ise aktiivselt kaasatud protsessi.

Inglismaa ja Walesi praktika on näidanud, et püsivamaid muutusi prostitutsiooni kaasatud laste heaolu parandamisel on saavutatud integreeritud ja distsipliinide vahelisi teenuseid pakkudes. Püsiv muutus eeldab terviklikku lähenemist lapse sotsiaalsetele, emotsionaalsetele, tervislikele, majanduslikele ja hariduslikele probleemidele.⁶³ Kõik nimetatud ja paljude teistegi valdkondade esindajad peaksid olema kaasatud lapse ümber võrgustikku.

Suunamine eneserefleksioonile

Et saada laagrilised enda sisse vaatama, on hea kasutada päevaraamatu või päeviku pidamist. Päeva kogemuste, tajude ja tunnete kirjapanek aitavad kaasa laagriliste positiivsele kasvule ja arengule. Prostitutsiooni kogenud lapsed ei pruugi olla esialgu alati oma kogemusi kirja panema, kuid siinkohal võib täiskasvanud abistaja pakkuda konkreetseid teemasid või esitada küsimusi laagripäeval kogetu kohta.

Tagasivaade laagripäevale, tegevusele või kogu laagriks võib toimuda silmast-silma intervjuu käigus. Intervjuusid peavad kindlasti läbi viima selleks volitatud ja oskustega inimesed (psühholoog või sotsiaaltöötaja) ning need peavad toimuma kindlate nõuete (sh eetilised kaalutlused) kohaselt.

Eneserefleksioon võib toimuda ka grupiarutelu vormis. See meetod sobib kõige paremini just tegevusele tagasiside saamiseks. Isiklikel teemadel rääkimiseks on hea kasutada gruppi teraapia nõuete kohaselt. Ka siin peab kasutama professionaale, kes valdavad grupiteraapia tehnikaid ning viivad tegevust läbi teadlikult, arvestades reegleid ja juhiseid. Gruppide moodustamisel tuleb sageli arvestada erinevaid asjaolusid, nt osalejate vanust, sugu, kogemusi vms.

Igasuguse enesesse vaatamisele suunamise juures ei tohi unustada, et lapsele või noorukile peab olema tagatud kohene psühholoogiline abi, kui tal selleks vajadus peaks ilmnenema. Mõeldamatu on lapsel nn hingehaavad lahti rebida ning seejärel ta üksinda, ilma toetuseta jätta.

⁶² Powell, Gwynn M. (2003). What Happens to Campers at Camp? *Camping Magazine*, v 76 n 5 p 50-52 Sep-Oct.

⁶³ Ayre, Ptsrick; Barrett, David (2000). Young People and Prostitution: An End to the Beginning? *Children & Society*, v80 n5 p597-610 Sep-Oct.

SEIKLUSKASVATUS PROSTITUTSIOONI ENNETUSTÖÖS

Seikluskasvatus on viimase aastakümne jooksul jõudsalt kanda kinnitanud meetod Eesti noorsootöös, mis tugineb osaleja kogemuste kaudu õppimisele professionaalse juhendaja käe all.

Peamisteks meetodi juurutajateks ja arendajateks on olnud Eesti Lastekaitse Liit, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia ja noortekeskused. Seikluskasvatust nähakse kui ühte väga head võimalust poiste ning tüdrukute kaasamisel, distsiplineerimisel ja kasvatamisel erinoorsootöö valdkonnas ning üha enam saavad seiklusmängud osaks suuremale hulgale noortele. Seiklusest on saanud ka hea turismi ja äriidee erinevate seiklusradade loomise näol (Otepää seikluspark, Kohtla-Nõmme Kaevanduspark-muuseum jt), mis taas avardab erinevaid võimalusi tegutsemiseks.

Kogemuse kaudu õppimist on tähtsustanud juba Comenius, Rousseau ja Pestalozzi. Kuid Kurt Hahn (Saksamaa) oli esimene, kes andis elamuspedagoogika filosoofiale meetodika. K. Hahni 1920. aastal loodud Salemi kooli kuldreeglid kajastavad tema ootusi lapse kasvatamisele:

- anna lapsele võimalus ennast avastada;
- võimalda lapsel kogeda võite ja kaotusi;
- edu meeskonnatöös on tähtsam individuaalsest edust;
- anna võimalus vaikuseks ja mõtiskluseks;
- loo tingimused fantaseerimiseks;
- anna mängudele oma koht, kuid mitte ainuvõim;
- vabasta eesõigusega lapsed nende ülbest suhtumisest ja otsi võimalus neid kasvatada koos teistega, kes peavad võitlema oma koha eest siin ühiskonnas (Telemäki ja Bowles 2001, lk 48).

Samuti pööras Hahn tähelepanu ühiskondlikele ohtudele:

- vähene liikumine;
- algatusvõime ja proovimisjulguse vähenemise tõttu võetakse omaks pealtvaataja roll;
- mälu ja fantaasia nõrgenemine, sest kõike pakutakse valmis kujul;
- käteosavuse kadumine;
- enesedistsipliini kaduminiigsete välisärritajate ja impulsside tõttu;
- kaastunde puudumine. (ibid lk 49)

Kõik need momendid on aktuaalsed ka tänasel päeval, mil elame info- ja tarbimisühiskonnas.

Suurbritannia kasvatuspedagoog Colin Mortlock (1936) on kasutanud palju seikluskasvatuse meetodeid töös noortega ning rakendanud isiklike kogemusi noorsootöös ja erinoorsootöös. Ta peab oluliseks keskkonda ning seikluskasvatases väga tähtsaks loodus.

Inimene peaks endas arendama:

- võimet austada ja armastada iseennast, mis peab olema tasakaalus
- võimega austada ja armastada teisi, mis peab olema tasakaalus
- võimega austada ja armastada loodust (Mortlock 1987, lk 18).

Tänapäeva inimene on valmis allutama loodust, kuid unustab sageli selle, et ta on vaid osake millestki suurest ning et tal on oma kindel roll ja kohustused.

Mortlock jagab seikluskasvatuse neljaks tasemeks:

I tase – mäng (tegevus allpool võimete piiri)

- võib olla lõbus, lahe, igav või ajaraiskamine.
- sooritus võib instruktorile tunduda mänguna.

II tase – seiklus (olukord kontrolli all, kasutatakse varasemaid kogemusi)

- Tegevus on põnev.
- Turvaline.
- Ei sisalda füüsiliste õnnetuste hirmu.
- Loob positiivse ja rahuloleva meeleolu.
- Omandatakse uusi oskusi, praktiseeritakse tehnikat.
- Ettevalmistus raskeks matkaks.

III tase – rajaseiklus (ohu tunne, stress)

- Tegevus on väga põnev.
- Võib tunda füüsilist ohtu või psüühilist stressi (näiteks ekstreemsport)
- Olukord ei ole täielikult kontrolli all, osalejad loodavad hea õnne peale.
- Õnnestumine toob erilise rahulolu tunde.

IV tase – libaseiklus (kontroll puudub, hulljulgus, õnnetuste suur risk)

- Olukord on väljunud kontrolli alt.
- Esineb surmaga mängimist, vigastusi, suure hirmu võitmist, rambotsemist.
- Ei soovita kogemust korrata.
- Inimene võib kogeda kõiki neid tasemeid ühe seikluse jooksul (Mortlock 1987 lk 19-24).

Lähtudes nende kahe mehe arvamusest on seikluskasvatust võimalik rakendada prostitutsioonivastases töös. Nagu meetodilisest osast lugeda võis ei ole prostitutsiooni probleemiks mitte ainult nn teenindajad vaid ka teenuse saajad ja vahendajad. Noortes õigete hoiakute ja harjumuste kujundamine annab lootust, et tulevikus prostitutsioon ning sellega kaasnevad tagajärjed taanduvad.

Eestis ei ole varem käsitletud seikluskasvatust kui võimalust ennetada prostitutsiooni, kuid kuna sageli on tegemist otsest füüsilist kontakti nõudva alaga (näiteks ronimisel rihmade peale panemine) siis on see ka hea võimalus rääkida ja arutleda seksuaalsuse teemadel.

Rakendamaks seikluskasvatuse elemente noorsootöös ning aitamaks kaasa noorte mitte langemisele prostitutsiooni ohvriks on vajalikud eelteadmised ning oskus planeerida tegevusi ja kaasata nii noori kui ka täiskasvanuid.

Mõned tarvilikud sammud:

- 5) tee iseendale selgeks, mis on inimkaubandus ja prostitutsioon, kuidas saad Sina kaasa aidata noore mittesattumisele sellele teele, kujunda enda hoiakud ning ole noortele positiivseks eeskujuks☺;
- 6) tutvu Eestis ja mujal maailmas välja antud vastava kirjanduse ja filmidega ning millised organisatsioonid tegelevad selle küsimusega süvitsi;
- 7) suhtle kolleegidega ning saavuta konsensus, kuidas edasi toimida oma asutuses. Väga oluline, sest Sinu hea töö võib mõtlematult öeldud lause pärast lihtsalt nullitud saada ning seejärel probleemse noore tagasitoomine konkreetse teema juurde võib osutuda võimatuks.

- 8) suhtle vajalike koostööpartneritega ehk võrgustikutöö (politsei, lastekaitse spetsialist, psühholoog, seksuoloog, sotsiaaltöötaja, teised seiklusringide juhendajad, õpetajad jt). Oluline, kui Sinu oskustest ja pädevustest jääb väheseks noore abistamisel.
- 9) planeeri, analüüsi, juhi ning toeta Sinuga koos tegutsevaid noori.

Seikluskasvatuse olemus

Seikluskasvatus lähtub osaleja isiklikust kogemusest. Vaatlus ja arutelu ühendatakse tema kogemusega ja seejärel teadvustatakse ning mõtestatakse saadud uus kogemus. Õppimine põhineb osaleja olemasoleval kogemusel ning seikluskoolitusest saadud uutel kogemustel. Seikluskoolituse idee seisneb uute oskuste ja kogemuste omandamises mängulise situatsiooni rakendamise kaudu (Cain jt 1998). Iga tegevuse järel saadud kogemust analüüsitakse, refleksiooni käigus saavad osalejad tagasisidet oma tegevuse kohta ning ideid kogetu rakendamiseks argielus.

Seikluskoolituses kaasatakse oma tegevusse nii õppija ihu, hing kui vaim, et avastada intellektuaalseid, emotsionaalseid, füüsilisi ja vaimseid väljakutseid (McGill 2004). Seega pakub seikluskoolitus õppijale väljakutseid ja uudseid tegevusi nii vaimsel kui ka füüsilisel tasandil koos võimalusega ennast arendada kogemuste reflekteerimise kaudu.

Seikluskasvatuse tegevused viikase enamuses läbi looduses, kuid see ei välista seikluskoolituse läbiviimist sisetingimustes, kui osalejad seda soovivad. (Graham 1998). Näiteks jääb looduses takistuse ületamisel üks meeskonnaliikmetest hätta. Kas ja kes tuleb teda aitama? Samamoodi käitub abistaja ka tavaelus – ta nõustab ja toetab oma kolleegi tema igapäevatoos. Teine näide: õppijad asuvad lihtsa ülesande kallale – lõket tegema. Kes asub kohe asja juurde? Kes jagab korraldusi? Kas toimub tegevuse mingis etapis selle planeerimine, tööjaotus või kulgeb see stiihiliselt? Võib eeldada, et õppijad, kes tegutsevad metsas organiseeritult ühtse meeskonnana, teevad seda ka oma igapäevases töökeskkonnas.

Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et seikluskoolitus võimaldab meeskonnaliikmete loomupärastel, nii tugevatel kui nõrkadel külgedel esile tulla väljaspool oma igapäevast töökeskkonda. Seikluskoolitus on abiks meeskonna tugevate ja arendamist vajavate külgede tundmaõppimisel ning samas võimaldab tegelda ka meeskonna puudujääkide parandamisega soovitud suunas.

Priesti (2003) poolt nimetatud seikluskoolituse komponendid, mis eristavad seikluskoolitust traditsioonilistest koolitusmudelitest ja -programmidest:

- Kogemine – õppijad õpivad tegevuse kaudu, õpivad tegutsedes. Seikluskoolituses esineb mõõdukalt riski, kuid samas on see siiski üsna ohutu.
- Dramaatilisus – seikluskoolitus on emotsionaalne ja sisaldab ootusärevust, see hoiab õppijate meeled ärksana, mistõttu õppijad mäletavad õpitud.
- Uudsus – oma unikaalse konteksti tõttu on tegevuste tulemused ettearvamatud. Ükski rühmaliikmetest ei saa olla ekspert. Seikluslik moment võrdsustab inimesed ja lõhub hierarhilised piirid ja kartused, mis sageli eksisteerivad.
- Tulemuslikkus – tegevuses ettetulevad vead omavad suuremat mõju/tõepärasust seikluses, sest on n.ö. käegakatsutavad. Seesugune olukord ei ole saavutatav klassiruumi simulatsioonis.

- Metafooriline efekt – seiklus on tegevus, millest saadud kogemusi on võimalik üle kanda töökeskkonda. Osalejate käitumist rühmas on võimalik üle kanda igapäevatöösse.
- Ülekantavus argiellu – õppijad kinnitavad kogemuspõhise koolituse analüüsi tulemusena, et õppimine tõesti leiab aset ja on rakendatav töökohal. Õppijad käsitlevad oma seniseid kogemusi ja lähenemisi uuest vaatenurgast (Priest 2003).

Nendele komponentidele toetudes iseloomustab seikluskasvatust looduskeskkond, kogemusõppe kasutamine, professionaalsete juhendajate olulisus ja saadud kogemuse analüüs tagaside ja refleksiooni kaudu. Seikluskoolitus kaasab õppetegevusse õppija meeled, kasutades selleks erinevaid õppimisstiile. Õppimine peab andma kohest tagasisidet kogemuste analüüsimise kaudu hoolimata tegevuse õnnestumisest või ebaõnnestumisest. (Soidra 2005)

Juhendaja töö grupiga

Seikluskasvatuse grupi ideaalsuurus on 6-10 inimest ühele juhendajale, tegevuste käigus püütakse arendada noore inimese isiksust ning sotsiaalseid oskusi. Prostitutsiooni ennetamisega tegelemisel on soovitatav kaks juhendajat mees ja naine, kes annaksid positiivse eeskuju vastastikuse austuse ja koostöö mudelina, kuna tavaliselt on suurema riskiga noored pärit üksikvanemaga või sotsiaalselt vähekindlustatud ning ebastabiilsest perekonnast.

Eesmärkide seadmisel ei tohi ülesanne olla kättesaamatu või liiga kerge ning töö peab algama kergematest ülesannetest, et valmistuda raskemateks ja keerulisemateks.

Seikluskoolituse korraldamisel on oluline tegevuse ettevalmistamine ja planeerimine. Selleks, et saavutada õppimist seikluskoolituse toel, peab teadma, milleks koos oma kaaslastega õpitakse. Tegevuse eesmärkide väljaselgitamiseks tuleks enne osalejatega kohtuda ning kindlaks teha, mida soovitakse õpitu kaudu saavutada (Cain 2003:5). Kohtumisel on soovitatav osaleda kõigil seikluses osalejatel. Oluline on saada ülevaade nende isiklikest iseärasustest, nagu traumad, hirmud, füüsiline aktiivsus jne. Seda on vaja seikluskoolituse planeerimiseks, et oleks võimalik koostada õppijatele optimaalne programm, mis pakuks mõõdukat füüsilist pingutust ja samas ka väljakutseid (McGill 2004).

Oluline on jälgiga grupidünaamikat aga ka üksikisiku arengut ning meeleolusid. Sõltuvalt asjaoludest tuleb tegeleda kas kõrvalejääjaga või grupiga, kaasamaks eemalduja. Juhendaja peab pidevalt protsessi jälgima ning kontrollima, tuleb vältida allumatust ja omavoli ning omakohut. Seikluskasvatuse toimimist kasvatuseks on hädavajalik suuline grupiviisiline ning vajadusel individuaalne tagasiside ja refleksioon, kinnitamaks kogetut tuleviku tarvis.

Ohud seikluskasvatases ja nende ennetamine:

Töös noortega tuleb ette näha kõiki ohte, nii vaimseid, füüsilisi, emotsionaalseid kui sotsiaalseid. Tabel on koostatud tuginedes mitmete praktikute seikluskasvatajate kogemustele.

Oht	Ennetamine
Osalejad kohtuvad esmakordselt ja nad ei moodusta gruppi	Valmista ette tutvumismängud, mis soosivad füüsilist kontakti, vajadusel võib neid teha mitu kohtumist järjest. Väldi neid mänge, mis teevad noore abituks, st ei näe, ei kuule ja liigu ei räägi
Vastastikune rivaalitsemine	Kõikide tunnustamine, igaühe OMA väärtustamine
Grupp ei võta juhendajat omaks	Eelnev kohtumine grupi liikmetega eraldi
Ropendamine	Roppuse lahtiseletamine ehk kasuta seda siis kui tead tähendust
Ei suuda gruppi juhtida ning arvestada grupiprotsessidega	Valmistuda grupiprotsesside ohjamiseks ning varuda hulgaliselt tagavaraaega ja olla valmis tegevuste muutmisteks
Kiindumustunded ja klammerdumine (omavaheline ja juhendajasse)	Omavaheline: Vajavad rohkem tähelepanu, anda erineva vastustusastmega ülesandeid teineteisest eraldi, võimalusel lasta tegutseda koos. Juhendajaga: jääda neutraalseks ja suhtuda nagu teistesse grupi liikmetesse. Vestlusring kogu grupiga kiindumuse teemadel, vajadusel ka individuaalne suhtlemine.

Seikluskasvatusest rohkem teada soovides, on eesti keeles ilmunud kaks raamatut:

Katrin Soidra-Zujev Seikluskasvatus Tallinn 2003 Lastekaitse Liit

Reeda Tuula, Katrin Soidra- Zujev Valik elamusmänge Tallinn 2006 Lastekaitse Liit

Kasutatud materjalid:

K. Soidra-Zujev Seikluskasvatus Tallinn 2003 Lastekaitse Liit

K Soidra-Zujev Seikluskoolitajate õppimisest seikluskoolituses Magistritöö Tallinn 2005 Tallinna Ülikool

M.-T. Pihlakas Seikluskasvatus – elamuslik õppimine Kursusetöö 2004 Viljandi kultuurikolledž

Viidatud kirjandus

Ayre, Ptsrick; Barrett, David (2000). Young People and Prostitution: An End to the Beginning? *Children & Society*, v80 n5 p597-610 Sep-Oct.

Barnitz, Laura (2001). Effectively Responding to the Commercial Sexual Exploitation of Children: A Comprehensive Approach to Prevention, Protection, and Reintegration Services. *Child Welfare*, v80 n5 p597-610 Sep-Oct.

Camping. Wikipedia. The Free Encyclopedia. [25. juuli 2006]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Camping>

Delaney, Stephanie (2006). Protecting Children from Sexual Exploitation & Sexual Violence in Disaster & Emergency Situations: A guide for local & community based organisations. Bangkok: ECPAT International.

Eight element of a protective environment. Child protection from violence, exploitation and abuse. [25. juuli 2006] UNICEF. http://www.unicef.org/protection/index_environment.html

Ekberg, G. (2004): *Rahvusvaheline debatt prostitutsiooni ja naistekaubitsemise teemal: argumentide kummutamine*. Kogumikus „Prostitutsiooni legaliseerimise mõjud ja tagajärjed.“ Artiklite kogumik. Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Tallinn

Elias, J.; Bullough, V. L.; Elias, V.; Brewer, G.; Elders, J. (eds) (1998): *Prostitution: On Whores, Hustlers and Johns*. Prometheus Books, New York

Fact Sheet: Prostitution and trafficking in women (2004)
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/01/87/74/6bc6c972.pdf>

Farley, M.; Baral, I.; Kiremire, M.; Sezgin, U. (1998): *Prostitution in Five Countries: Violence and Posttraumatic Stress Disorder*. *Ajakirjas Feminism & Psychology* 8, 4, lk. 405-426

Gibson, H., W. (1913). *Camping for Boys*. New York: Association Press.

Hughes, D. M. (2004): *Best Practices to Address the Demand Side of Sex Trafficking*. University of Rhode Island, Rhode Island

Karistusseudustik. RT I 2001, 61, 364.
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=1046806>

Kase, H. (2002): *Prostitutsioon Eestis. Noortega töötajate hoiakud ja hinnangud*. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Tallinn

Kase, Helve; Pettai, Iris (2002). Prostitutsioon ja naistega kauplemine kui lahendamata probleem Eestis. Tallinn: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut.

Laagrijuhatajate ja –kasvatajate koolitused. Eesti Noorsootöö Keskus. [25. juuli 2006]
<http://www.entk.ee/?id=53&keel=ee>

Laagrijuhtide Nõukoja laiendatud nõupidamine. Protokoll nr 72. 19.09.2005.
Laagrijuhtide Nõukoda. <http://www.noortelaagrid.edu.ee/?id=2&keel=ee>

Månsson, Sven-Axel (1998): *Commercial Sexuality* raamatus B. Lewin (ed), *Sex in Sweden: On the Swedish Sexual Life*. The National Institute of Public Health, Stockholm

Noorsootöö seadus. RT I 1999, 27, 392; RT I 2002, 53, 336; RT I 2002, 61, 375; RT I 2002, 90, 521; RT I 2004, 27, 179.

Noortelaagri ning projektlaagri juhataja ja kasvataja kvalifikatsiooninõuded. Haridus- ja teadusministri 13. septembri 2004. a. määrus nr 51. RTL, 27.09.2004, 127, 1967.

Noorte töötus Eesti tänase haridus- ja tööturusiituatsiooni kontekstis. <http://www.eni.ee/et/bibliograafia/uuringudeestis/tooturg/Noortettus>

Oakleaf, Linda, Grube, Angela Johnson. (2003). Sexual Harassment at Camp: Reducing Liability. *Camping Magazine*, 0740-4131, 20030901, Vol. 76, Issue 5.

Pettai, I.; Kase, H.; Proos, I. (2006): *Prostitutsiooni tähendus Eesti ühiskonnas. Sisejulgeolek või majanduslik kasu*. Sotsioloogilise uurimuse materjalid. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Tallinn

Pettai, I.; Kase, H.; Proos, I. (2006): *Prostitutsioon Eestis: ülevaade prostitutsiooni kaasatud naiste olukorrast*. Sotsioloogilise uurimuse materjalid. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, Tallinn

Pettai, I. (2003): *Millist prostitutsioonipoliitikat vajab Eesti?* Eesti Ekspress, 17.12.2003

Pihlakas, M.-T. (2004) Seikluskasvatus – elamuslik õppimine. Kursusetöö. Viljandi kultuurikolledž

Powell, Gwynn M. (2003). What Happens to Campers at Camp? *Camping Magazine*, v 76 n 5 p 50-52 Sep-Oct.

Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastane kampaania Eestis 2002.[24. juuli 2006.] Koost. Luht, Kristiina. Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. <http://www.nordicbalticcampaign.org/estonian/index.html#nr9>

Pädevused ja pädevuste arendamine noorsootöö valdkonnas: Eesti noorsootöötajate professionaalne taust. Noorsootöölase koolituse valdkonna uuringu raport. (2005). Koost. Ümarik, Meril; Loogma, Krista. Tallinn: Tallinna Ülikooli Haridusuuringute Instituut.

Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendav naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokoll
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=733018>

Ramsay, R. et. al. (1993): *Psychiatric morbidity in survivors of organized state violence including torture*. Ajakirjas *British Journal of Psychiatry* 162, lk. 55-59

Ristikivi, Lianne (2003). Skautlik noorteorganisatsioon noorukiea arenguülesannete toetajana. [Bakalaureusetöö.] Tartu: Tartu Ülikooli haridusteaduskonna pedagoogika osakond.

Ristikivi, Lianne (2004). Skautlik noorteorganisatsioon noorukiea arenguülesannete toetajana. [Diplomitöö.] Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Seminar.

Saar, J., Annist, A., Ahven, A. (2001). *Trafficking in States: Social and Legal Aspects*. IOM, Helsinki

Sandell, Göran; Petterson, Elisabeth; Larsson, Janne; Kuosmanen, Jari (1996): *Könsköparna. Varför går men till prostituerade? Djupanalys av män som köper sex*. Natur och Kultur, Stockholm

Sotsiaalse kaasatuse riiklik tegevuskava 2004

[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/NAP_valitsusse/\\$file/NAP_valitsusse.doc](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/NAP_valitsusse/$file/NAP_valitsusse.doc)

Soidra-Zujev, K. (2003) Seikluskasvatus Tallinn .Lastekaitse Liit

Soidra-Zujev, K. (2005) Seikluskoolitajate õppimisest seikluskoolituses. Magistritöö Tallinn . Tallinna Ülikool

Summer camp. Wikipedai. The Free Encyclopedia. [25. juuli 2006]
http://en.wikipedia.org/wiki/Summer_camp

Sullivan, M.; Jeffreys, S. (2004): *Prostitutsiooni legaliseerimine ei ole lahendus: Victoria osariigi (Austraalia) näitel*. Kogumikus „Prostitutsiooni legaliseerimise mõjud ja tagajärjed.“ Artiklite kogumik. Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Tallinn

Tallinna linnas enimkasutatavad noorsootöölalased mõisted. (2005). Koost. Ristikivi, Lianne. Tallinn: MTÜ Noorte AMG.

Teabeportaal: põhiõigused ja vabadused

(<http://www.eesti.ee/est/inimoigused/pohioigused?style=0>)

Weitzer, Ronald (2005): *New Directions in Research on Prostitution*. *Crime, Law & Social Change* (2005) 43: 211–235

LISAD

1. ABI PAKKUVAD ORGANISATSIOONID JA ASUTUSED

Tallinnas tegutseb sotsiaalse ja psühholoogilise rehabilitatsiooni keskus ATOLL.

Keskus on mõeldud prostitutsiooni kaasatud naiste nõustamiseks ja abistamiseks.

Teenused: tervisealane-, karjääri-, psühholoogiline-, sotsiaalne –ja juriidiline nõustamine.

Tasuta kondoomid ja libestusained ning naistearsti konsultatsioon.

Asukoht: Kivisilla 4-4 (II korrus)

Vastuvõtu ajad

Avatud uste päev: K 15.00-19.00

Tervishoiu nõustamine: E-R 15.00-19.00

Tervishoiu nõustamine (arst): K 15.00-19.00

Sotsiaalne nõustamine: K, N 15.00-19.00

Karjääri nõustamine: E 15.00-19.00

Psühholoogiline nõustamine: T 17.00-19.00

Juriidiline nõustamine: R 17.00-19.00

Eelregistreerimine: (372) 52 100 17

www.eluliin.ee

Eestis tegutsevad naiste varjupaigad, kuhu saad juhatada vägivallaohvri.

Tartu naiste varjupaik

Tel 738 1831, 5594 9496 (ööpäevaringselt)

info@naistetugi.ee (e-postile vastatakse 24 tunni jooksul)

www.naistetugi.ee

Ida-Virumaa naiste varjupaik.

5333 2627 (kella9-18)

naistetugikeskus@hot.ee

www.naistetugikeskus.ee

Kui tegemist on alaealistega, pakuvad abi laste tugikeskused ja turvakodud:

Tartu Laste Tugikeskus

Kaunase pst 11-2

Avatud esmaspäevast neljapäevani 10.00-18.00.

Tel 484 666

ch.abuse@online.ee

www.tugikeskus.org.ee

Tallinna Laste Tugikeskus

Asula 11, 11312 Tallinn

Tel. 655 6970

Email: info@lastetugi.ee

Tallinna Laste turvakeskus

Nõmme tee 99, 11317 Tallinn

Tel. 667 4070

Email: info@lasteturva.ee

Tallinna Lastekodu Kopli laste varjupaik

Maleva 16, 11711 Tallinn

Tel. 668 4759

Email: viiu.orgmets@tallinnalastekodu.ee

Eestis tegutseb riiklik ohvriabi süsteem.

Ohvriabitöötaja kuulub võrgustikku, mille osapooled teavad, kust abi otsida ja leida.

Siin on ohvriabi töötajate kontaktid. Pidevalt uuendatakse neid andmeid

Sotsiaalministeeriumi kodulehel aadressil <http://www.sm.ee/est/pages/index.html>

Ene Päll	juhataja	Tallinn, Lembitu 12, tuba 28	640 8132	Ene.Pall@ensib.ee	
Jekaterina Lastotškina	peaspetsialist	Maardu, Orumetsa 11	600 6204	harju.oa@ensib.ee	
Olga Sepp	peaspetsialist	Keila, Keskväljak 5	678 0603	harju.oa@ensib.ee	
Evelin Müürel	peaspetsialist	Tallinn, Erika 15	661 9099	tallinn.oa@ensib.ee	
Anne Valtin	peaspetsialist	Tallinn, Rahumäe tee 6	655 5068	tallinn.oa@ensib.ee	
Ingrid Veski	peaspetsialist	Tallinn, Rahumäe tee 6	655 5626	tallinn.oa@ensib.ee	
Eve Palo	peaspetsialist	Tallinn, Pärnu mnt 11	641 0017	tallinn.oa@ensib.ee	
Mare Keerles	peaspetsialist	Tallinn, Pärnu mnt 11	641 0017	tallinn.oa@ensib.ee	
Üllar Nõlv	juhtivspetsialist	Tallinn, Vikerlase 14	600 9059	tallinn.oa@ensib.ee	
Kirsti Pihlamägi	peaspetsialist	Kärdla, Põllu 17	463 6116	hiiu.oa@ensib.ee	
Katrin Paukson	peaspetsialist	Kuressaare, Lossi 7	455 5864	saare.oa@ensib.ee	
Merileid Ruul	juhtivspetsialist			None	lapsehooldu spuhkusel
Agne Susi	peaspetsialist	Pärnu, Pikk 18	444 0716	parnu.oa@ensib.ee	
Marko Truu	peaspetsialist	Pärnu, Pikk 18	444 0716	parnu.oa@ensib.ee	
Ruti Heinpõld	peaspetsialist	Rapla, Savi 2	489 0455	rapla.oa@ensib.ee	
Ervin Raudsik	juhtivspetsialist	Paide, Tallinna 12	383 8208	jarva.oa@ensib.ee	
Serli Künnapuu	peaspetsialist	Haapsalu, Lahe 8	472 5636	laane.oa@ensib.ee	
Katti Kask	peaspetsialist	Tartu, Riia 179a	730 3069	tartu.oa@ensib.ee	

Liia Kilp	peaspetsialist	Tartu, Riia 179a	730 4202	tartu.oa@ensib.ee
Anu Kruus	peaspetsialist	Tartu, Riia 179a	730 3067	tartu.oa@ensib.ee
Evelin Leppik	peaspetsialist	Viljandi, Vabaduse plats 6	433 0555	viljandi.oa@ensib.ee
Maiju Margus	peaspetsialist	Viljandi, Vabaduse plats 6	433 0555	viljandi.oa@ensib.ee
Laida Avtomonov	peaspetsialist	Valga, Kesk 12	766 6181	valga.oa@ensib.ee
Üllas Linder	peaspetsialist	Valga, Kesk 12	766 6181	valga.oa@ensib.ee
Ülle Jaason	peaspetsialist	Võru, Jüri 19a	786 4640	voru.oa@ensib.ee
Agur Karukäpp	peaspetsialist	Jõgeva, Ristiku 3	776 2745	jogeva.oa@ensib.ee
Mare Maalma	juhtivspetsialist	Jõgeva, Ristiku 3	776 2745	jogeva.oa@ensib.ee
Piret Mets	peaspetsialist	Põlva, Käisi 1a	799 8915	polva.oa@ensib.ee
Monika Martin	peaspetsialist	Rakvere, Tallinna 30	327 8384	lviru.oa@ensib.ee
Tatjana Zamorskaja	peaspetsialist	Narva, Malmi 5a	359 1061	iviru.oa@ensib.ee
Heli Linde	peaspetsialist	Kiviõli, Keskpuiestee 37a	334 4255	iviru.oa@ensib.ee
Eva Aleksandrina	juhtivspetsialist	Jõhvi, Jaama 32	337 0778	iviru.oa@ensib.ee
Lilian Pärnsoo	peaspetsialist	Sillamäe, Pavlovi t 4	392 4048	iviru.oa@ensib.ee
Maria Artjomova	peaspetsialist	Kohtla-Järve, Pärna	339 5712	iviru.oa@ensib.ee

Vaja võib minna ka järgmiste organisatsioonide abi:

MTÜ Eluliin (usaldustelefon)

E-P 19.00-07.00

6558088 eesti keeles

6555688 vene keeles

Psühholoogiline kriisinõustamine

Pärnu mnt. 9, 10148 Tallinn.

Tel. 6314300

Email: kriisiabikeskus@tallinnlv.ee

Uimasti ja Aidsi info ja tugitefon

E-P 08.00-20-00 (tasuta)

1707

AIDS-i Tugikeskus

Kopli 32, Tallinn 10412

Tel 6413165

E-mail: tugikeskus@hotmail.com

AIDS-i Ennetuskeskus

Mardi 3, Tallinn 101115

Tel 6607320, 6607026

E-mail: sirle@aids.ee

IOM Tallinna büroo

Narva mnt 11 D, Tallinn 10123

Tel 6116366

E-mail: iomtallinn@iom.int

2. Inimkaubanduse sh prostitutsiooniga haakuvate terminite SÕNASTIK (Soolise võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus www.gender.sm.ee)

Ametialane sooline segregatsioon (gender segregation in the labour market) – Olukord, kus tööturul on selgesti eristatavad ametid, milles valitseb meeste ning ametid, milles valitseb naiste ülekaal. Naised on reeglina ülesindatud ametivaldkondades ning positsioonidel, mis on ühiskondlikult suhteliselt madalalt tunnustatud, millega kaasnevad võrdluses meestega madalad töötasud. Ametialane sooline segregatsioon on seotud vaesuse feminiseerumisega.

Avaliku ruumi pornofitseerimine / avaliku ruumi seksualiseerimine (pornofication of public space / sexualisation of public space) - Lääne kultuuriruumile omane protsess, mille käigus meedias ja tänavaruumis muutuvad üha sagedasemateks seksuaalsusele ja alastusele viitavad kujutised, kus käsitletakse enamasti noori naisi seksobjektidena. Näiteks võib tuua reklaamipindadel mistahes toodangu müügi edendamiseks kasutatavad meelad imdzhid.

Inimkaubandus / inimestega kaubitsemine (trafficking in human beings/ trafficking in persons / trafficking in people) – Inimõiguste rikkumine. Ekspluateerimise eesmärgil isiku värbamine, vedamine, üleandmine, majutamine või vastuvõtmine, sundides isikut selleks või kasutades ära tema abitut seisundit. Inimkaubandusena käsitletakse ohvrite vahendamist sekstööstusesse, tööorjusesse, kasu saamist organi vahendamisest, ning muid ekspluateerimise viise.

Inimkaubitseja (trafficker) – Inimkaubandusest kasu lõikav kurjategija nõ “kolmas osapool”.

Inimkaubanduse ohver (victim of trafficking in people) – Ekspluateeritav, kelle inimõigusi rikutakse.

Inimsmugeldamine (smuggling of persons) – Inimeste seadusvastane toimetamine ühest riigist teise. Sageli arenguriigi kodaniku toimetamine arenenud riiki, kus praktiseeritakse piiravat immigratsioonipoliitikat.

Inimõigused (human rights) - Laialdane komplekt liberaalsetes riikides tunnustatud õigusi, mis laienevad kõigile inimestele vaatamata nende soolisele, rahvuslikule, usulisele vm kuuluvusele.

Ksenofoobia (xenophobia) - Hirm ning sallimatus võõraste või millegi endast erineva suhtes. Ksenofoobia on kaks peamist objekti: esiteks domineerivast mingis olulisel määral erinevaks peetav ühiskonnagrupp, teiseks kultuurilised elemendid, mida tajutakse võõra, veidra või ohustavana.

Lähteriik (country of origin) – Riik, mis on inimkaubanduse kontekstis tuntud eelkõige ohvrite või ka kaubitsejate päritoluriigina. Olulisemad inimkaubanduse lähteriigid on arenguriigid.

Naistekaubandus / naisteäri (trafficking in women) – Terminid, mida kasutatakse inimkaubanduse sünonüümideks, et rõhutada naiste ebaproportsionaalselt suurt osakaalu inimkaubanduse ohvrite jaoks.

Ohvri süüdistamine (victim blaming)- Olukord, kus teine isik, kogukond või riik heidab ohvrile temaga sündinut otseselt või kaudselt ette.

Ohvrite rehabiliteerimine (rehabilitation) - Ohvri füüsilise, vaimse, kutsealase või sotsiaalse seisundi taastamine ja säilitamise protsess pärast vigastust, haigust või tõsiseid sotsiaalseid või psühholoogilisi probleeme.

Orjastamine (enslavement) -Vägivalla või pettusega inimese asetamine olukorda, kus ta on sunnitud oma tahte vastaselt kellegi teise kasuks töötama või täitma muid kohustusi, samuti inimese sellises olukorras hoidmine.

Pornograafia (pornography) - Seksuaalselt detailne visuaalne või muu materjal, mille peamiseks ülesandeks on tekitada seksuaalset erutust. Vastavasisulise materjali tootmine või esitamine.

Postimüügipruudid (mail order brides) – Internetiportaali, mis pakuvad vahendustasu eest juurdepääsu pidevalt uuenevale elektroonilisele naistekataloogile. Portaali aripõhimõtte on vahendada healuriikide meessoost tarbijaskonnale vähemarenenud riikidest pärinevaid vähenõudlikke kodutöölisi-seksobjekte Postimüügipruutide portaali vahendusel leitud naissoost partner.

Posttraumaatiline stressisündroom (post-traumatic stress disorder) – Raske trauma läbi elanute juures esinev raske psüühikahäire, mis avaldub kannatanu kalduvuses traumataaskogeda, tuimuses ja eraldumises ning üliärrituvuses. Kaks kolmandikku prostituutidest ja endistest prostituutidest põeb posttraumaatilist stressisündroomi.

Prostitutsioon (prostitution) – Vaheüt seksuaalset erutust tarbekaubastav institutsioon, mida valdavalt juhivad vahendajad, kes lõikavad sellest kõige suurema kasu. Seksuaalse erutuse eest tasu võtmine seksi müüja poolt.

Prostituut (prostitute) – Seksi müüja, kes valdavalt tegutseb vahendaja heaks.

Rassism (racism) - Veendumus, mille kohaselt on erineva rassilise ja etnilise kuuluvusega inimesed ning grupid alamad. Sellisest veendumusest lähtuv gruppide diskrimineerimine ja allasurumine.

Seksiäri (sex business) - Mitmekesine ja pidevalt arenev institutsioon, mida juhivad vahendajad, kelle eesmärk on seksuaalsuhete tarbekaubastamise pealt kasumi teenimine. Seksiäri alla kuuluvad väga erinevad seksuaalse ekspluateerimise vormid: prostitutsioon, pornograafia, telefoniseks, striptiisiklubid, eskortteenused, sületants, postimüügipruutide vahendamine, intiimse massaaži salongid jne.

Seksturism (sex tourism) - Valdavalt arenenud riikide kodanike reis, mille oluliseks eesmärgiks on seksuaalse erutuse ja rahulduse ostmine. Seksiturismi olulisimad sihtriigid on arenguriigid, kus seksi on soodus tarbida, kuid ka arenenud riigid, kus seksiäri avaliku sektori institutsioonide poolt sallitakse.

Seksuaalne ekspluateerimine (sexual exploitation) - Tõsine inimõiguste rikkumine, mille eesmärk on ohvrit, tema vaimsest ja füüsilisest tervisest hoolimata, seksuaalselt

ära kasutada. Seksuaalse eksploateerimise peamised, üksteisega tihedalt seotud vormid on prostitutsioon, pornograafia ning pettuse abil sõlmitud või sundabielud.

Sekstöö (sex work) – Termin, mida kas teadlikult või teadvustamata kasutatakse seksuaalse eksploateerimise ratsionaliseerimiseks ja normaliseerimiseks.

Seksuaalsuse tarbekaubastamine (commodification of sexuality, commercialisation of sexuality) – seksuaalse erutuse eest tasu võtmine prostitutsioonis, pornotööstuses, jms. Seksuaalse erutuse ja lubaduste kasutamine mistahes oma põhiotstarbelt mitteseksuaalse toodangu müügistrateegia osana.

Sekundaarne viktimizeerimine e teisene viktimizeerimine (secondary victimisation) - Pärast traumat kannatanu teiste isikute, kogukonna või avaliku sektori institutsioonide poolt kohtlemine viisil, mis põhjustab uusi vaimseid või füüsilisi kannatusi.

Sihtriik (destination country) – Riik, mille turule inimkaubandus on suunatud. Olulisemad inimkaubanduse sihtriigid on arenenud riigid.

Siirdamisturism (transplant tourism) – Vahendajate poolt korraldatud reis, mille oluliseks eesmärgiks on ebaseadusliku doonororgani siirdamine maksujõulisele haigele. Sageli teostatakse operatsioon riigis, kus elundidoonorlust puudutavad seadused on suhteliselt tolerantsed või haiglate või arstide seaduskuulekus suhteliselt nõrk.

Sooline ebavõrdsus (gender inequality) - Naiste ja meeste erinev võimu, staatuse ja ressursside omamine. Traditsioonilised soorollid on üks inimkaubanduse baaspõhjuseid.

Soopõhine vägivald (gender based violence) - Iga tegu, millega kaasneb jõu või sunnimeetodite kasutamine ning mis aitab säilitada naisi meestest vähem väärtustaval hierarhial põhinevaid suhteid.

Soorollid (gender roles) - Õpitud mõtlemis- ja käitumisviisid teatud ühiskonnas, kogukonnas või muus rühmas, mis määravad ära, missuguseid tegevusi, töid ja kohustusi tajutakse naistele ja meestele omastena. Soorollid muutuvad seoses muutuvate majanduslike või poliitiliste oludega, samuti seoses ühiskonna sotsiaalse arenguga.

Traditsioonilised soorollid (traditional gender roles) - Lääne kultuuriruumile omased õpitud mõtlemis- ja käitumisviisid, mis määravad ära, et meeste peamine tegutsemise ja eneseteostusesfäär on avalik sfäär, naistel aga kodune, intiimne sfäär. Kui naised sisenevad tööturule, siis eeldavad traditsioonilised soorollid, et nad töövad hoolitsevates ning õpetavates ametites, jättes ühiskondlikult kõrgemini väärtustatud töövaldkonnad ning ametipostid meestele.

Transiitriik (transit country) – Riik, mida läbivad inimkaubanduse ohvrid enne sihtriiki jõudmist. Ohvrite viibimine transiitriigis võib kesta kauem kui sihtriiki reisimiseks vaja minev aeg. Juba transiitriigis võib toimuda ohvrite eksploateerimine.

Vaesuse feminiseerumine (feminisation of poverty) - Globaalne protsess mille käigus vaesuse ning naissookuuluvuse piirid üha selgemini kattuvad. Vaesuse feminiseerumine on üks inimkaubanduse baaspõhjuseid.

Võlaorjus (debt bondage) - Isikute seadusvastane tööle sundimine, mida põhjendatakse kohustusega teenida tagasi ebamäärast võlga, mille tingimused ning kustumise tähtajad on sageli määratlemata.

3.Rahvusvahelised lepped, mida Eesti riik on kohustunud täitma

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO)

Naiste ja laste kaubanduse lõpetamise rahvusvaheline konventsioon (1921)
International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children
Eestis jõustus 28.veebruari 1930
Osalisriigid lubavad vastu võtta sellised sisse- ja väljarände meetmed, mida on vaja naiste ja lastega kaubitsemise kontrollimiseks. Lubatakse luua töövahendust kontrollivad mehhanismid.

"Valgete orjadega kaubanduse" mahasurumise rahvusvaheline kokkulepe (1949) International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic" Eestis jõustus 4.mail 1949

Osalisriigid lubavad muuhulgas luua üksuse, mis vastutab naiste ja tüdrukutega kupeldamisega seotud informatsiooni koordineerimise eest.

Konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta(1979) Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. CEDAW

Eestis jõustus 20. novembril 1991 (RT II 1995/5-6/31)

Osalisriigid lubavad rakendada kõiki vastavaid meetmeid, kaasa arvatud seadusandlikke, et ära hoida igasugune naistega kauplemine ja naiste prostitutsiooni ekspluateerimine.

Meetmete all peetakse silmas selliseid seadusandlikke, kultuurilisi ja sotsiaalseid vahendeid, mille abil vähendatakse soolist ebavõrdsust, nõudlust seksteenuste järele, naiste halvemat majanduslikku olukorda, töötust, jne.

Lapse õiguste konventsioon (1989)

Convention of the Rights of the Child

Eestis jõustus 20.novembril 1991 (RT II 1996/16/56)

Osalisriigid võtavad endale kohustuse kaitsa last igasuguse seksuaalse ekspluateerimise ja seksuaalse ärakasutamise eest ning rakendada kõiki riiklikke, kahe- ja mitmepoolseid abinõusid, et vältida lapserevi, laste müümist või nendega kaubitsemist mis tahes eesmärgil või vormis.

Lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokoll laste müügi, lasteprostitutsiooni ja -pornograafia kohta (2000)

Eesti ratifitseeris 2003

Määratleb mõisted laste müük, lasteprostitutsioon ja lastepornograafia ning kohustab muuhulgas riike tegema kõik need kuriteod karistatavaks.

ÜRO rahvusvaheline organiseeritud kuritegevuse vastane konventsioon (2000) United Nations Convention against Transnational Organized Crime

Eesti kirjutas alla detsembris 2000 ja ratifitseeris jaanuaris 2003

Konventsioon annab põhimõtted koordineeritud võitluseks rahvusvahelise kuritegevusega. Dokument kutsub riike üles karmistama oma seadusi eriti niisugustes valdkondades nagu inimkaubandus ja -transiit, rahapesu ja korruptsioon ning kuritegevus internetis.

Naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokoll, nn Palermo Protokoll (Supplementary Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) Eesti kirjutas alla detsembris 2000 ja ratifitseeris märtsis 2004

Protokoll eesmärkideks on ära hoida inimkaubandust ja võidelda selle vastu, pöörates erilist tähelepanu naistele ja lastele; kaitsta ja abistada inimkaubanduse ohvreid, austades täielikult nende inimõigusi, ning soodustada osalisriikidevahelist koostööd.

Keskenduda tuleb eelkõige järgmistele tegevusvaldkondadele:

- Inimkaubanduse ennetamine, pöörates erilist tähelepanu naiste ja lastega kaubitsemisele;
- Inimkaubanduse ohvrite kaitsmine, toetamine ja abistamine;

Inimkaubandusega tegelevate grupeeringute ja võrgustike jälitamine ja vastutusele võtmine.

Euroopa Liit (EL)

Euroopa Liidu asutamisleping (1992)⁶⁴

Treaty on the European Union

Määratleb kohustuse ennetada ja võidelda kuritegevusega, olgu see organiseeritud või mitte, eriti terrorismi, inimkaubanduse, illegaalse relva- ja narkokaubandusega, korruptsiooni ja pettustega.

Euroopa Liidu lepingu artiklil K.3 baseeruv ühine tegevuskava inimkaubanduse ja laste seksuaalse ekspluateerimise vastu (24.veebruar 1997)

Joint Action of 24 February 1997 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union concerning action to combat trafficking in human beings and sexual exploitation of children

Riiklikud meetmed ning liikmesriikide vaheline koostöö inimkaubanduse tõkestamiseks. Soovitus vaadata üle seadusandlused, karistused kurjategijatele, ohvriabi, toetada üksteist igati jõustruktuuride koostöös ja määrata üks või mitu ametiisikut, kellega inimkaubanduse teemadel vajadusel kontakteeruda.

Euroopa Liidu Nõukogu resolutsioon inimkaubandusega, eriti naistega kaubitsemisega võitlemise kohta (20.oktoober 2003)

Council Resolution of 20 October 2003 on initiatives to combat trafficking in human beings, in particular women (2003/C260/03)

Resolutsioon rõhutab vajadust ratifitseerida ja täielikult ellu viia kõik inimkaubanduse vastased rahvusvahelised konventsioonid ning instrumendid, luua rahvuslike raportöride ametikohad, kes raporteeriks naistekaubitsemise situatsioonist antud riigis. Samuti kaitsta ja abistada inimkaubanduse ohvreid, teha koostööd MTÜ-dega või pakkuda neile vajaduse korral toetust, garanteerida kõigi inimkaubandusevastaste tegevuste sootundlikkus, ühtimine rahvusvaheliste mittediskrimineerimise põhimõtete ja inimõiguste respektimine.

⁶⁴

<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre107.html>

Haagi ministrite deklaratsioon Euroopa juhiste kohta naistega kaubitsemise efektiivsete ennetamise ja tõkestamise meetmete kohta ⁶⁵(1997)

The Hague Ministerial Declaration on European guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation

Deklaratsioon annab soovitusi luua rahvuslike raportööride institutsioon, korraldada lähte- ja sihtriikides infokampaaniaid naistega kaubitsemise ennetamiseks, kohelda kaubitsetud naisi kuritegevuse ohvrite, mitte illegaalsete immigrantidena, võimaldada ohvritel saada juriidilist, meditsiinilist ja rahalist abi, väljastada ohvritele kriminaalmenetluse ajaks ajutine elamisluba, koolitada inimkaubandusega kokku puutuvaid ametnikke, jne.

Brüsseli deklaratsioon (2002)

Brussels declaration

Deklaratsioon käsitleb inimkaubandust kolmest aspektist: inimkaubanduse ennetamine, ohvrite abistamine ja kaitse ning politsei- ja kohtuorganite koostöö tõhustamine.

2. Muud dokumendid

Põhja- ja Baltimaade justiits-, soolise võrdõiguslikkuse ja siseministrite avaldus ja soovitused (2003)

Rõhutati vajadust töötada 2005. aastaks välja ning viia ellu inimestega, eriti naistega ja lastega kaubitsemise vastase võitluse riiklikud tegevuskavad, täita ÜRO Palermo protokollis sätestatud kohustusi, toetada inimkaubanduse vastu võitlevate Põhja- ja Baltimaade valitsusväliste organisatsioonide võrgustiku väljaarendamist ja tegevust, toetada inimkaubanduse tõkestamisega tegelevaid projekte, juurutada ja tugevdada olemasolevaid meetmeid, leevendamaks naiste ja laste sattumist riskirühmadesse, st vähendada vaesust, töötust, soolist ebavõrdsust, soolist vägivalda.

Pekingi Konverentsi Tegevusplatvorm (1995)

(Beijing Platform for Action)

Tegevusplatvormi strateegilised eesmärgid käsitlevad inimkaubandust kolmest aspektist: seadusandluse ja selle rakendamise tugevdamine, inimkaubitsemise tõkestamine ning inimkaubanduse ohvrite kaitse ning abistamine. Tegevusplatvorm seab EMÜ liikmesriikidele ning asjakohastele rahvusvahelistele organisatsioonidele selged eesmärgid inimkaubanduse vastu võitlemisel.

65